

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

Pars Tertia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

412
P A R S T E R T I A

De duratione huius Bullæ. Cap. I.

Volentes præsentis nostros processus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta quousque alij huiusmodi processus à nobis, aut à Rom. Pontifice pro tempore existenti fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omnino sortiri.

S V M M A.

- 1 Excommunicationes, interdicta, ac reliqua contenta in hac Bulla etiam post mortem Rom. Pontificis obligant, ac durant, quæ regula, quousque pateat, declaratur.
- 2 Bulla hæc durat, esto qui illam tulit moriatur, vel
E Pontificatu se abdicauerit, vel
Ob hæresim depositus sit, vel
Esto alia facta sit, sed non promulgata.

Absoluimus Dei benignitate duas huius Bullæ partes, reliquum est, ut tertiam ac postremam aggrediamur.

Et quoniam octo partes continet, ob eam rem, ut aptior, faciliorque ipsarum cognitio habeatur, in octo capita ipsam diuidemus, in quorum primo de duratione huius Bullæ, in reliquis de

aliis agemus.

Quoad primum igitur, ne ab instituto nostro discedamus regulam ponamus.

- 1 Excommunicationes igitur, & interdicta, ac reliqua contenta in hac Bulla durant, & obligant non solum vivente Clemente octavo Pont. Max. qui illam tulit, verum etiam & post mortem eius, ut habetur in verbis Bullæ, nam ex quo vult hos processus durare, quousque aut a se, aut a Roman. Pontifice pro tempore existente alii fiant, & publicentur, ergo vult etiam post obitum suum durare, nam alius Pontifex esse non potest, qui processus hos faciat, dum ipse vivit, consequitur ergo, ex quo vult, ut durent, quousque alius Pontifex processus alios faciat, aut publicet, & ipso mortuo ipsos durare velle, qui enim vult consequens, & antecedens velle intelligitur. argum. S. idemque iuris. Instit. quibus ex caus. manu mitt.

mitt. non lic.

2 Hæc autem regula, f. vt Bulla hæc etiam post mortem duret, locum habet, esto civiliter moriatur, quod Deus Opt. Max. auertat, vt pote ab hostibus captus, non mors naturalis, aut Civilis in hoc similes sunt. arg. c. si Episcopus. de suppl. neg. prælat. li. 6. etenim nec tunc Sedes vacat, nam nec S. Petro in carcerem incluso alius in eius locum successus est, sed oratio sine intermissione fiebat ab Ecclesia ad Deum pro eo, vt habetur in actis Apostolorum. capitul. 12.

Item regula hæc locum habet, si è Pontificatu se abdicasset, id est renunciaffet, id enim potest, vt dicitur in cap. 1. de renunciat. libro 6. & facit citat. capitul. si Episcopus. iunct. Gloss. Mortem. de suppl. neg. prælat.

Tertio durat Bulla, esto ob hæresim depositus sit. arg. cit. capit. si Episcopus. iunct. Gloss. Mortem. Et ad summam, quacunque ratione vacet Sedes Apostolica, durat hæc Bulla.

Quarto durat etiam, esto alia facta sit, sed nõ promulgata, nam ante promulgationem nõ obligat. argument. auth. vt fact. nou. const. & S. leges instituuntur. distinct. 4. idque merito, iniquum enim videretur quem inscium legis ea obligari.

Postremo durat Bulla hæc etiã, postquam nouus Pontifex creatus est, & aliam non fecit, nã vult

auator huius Bullæ, eousque durare, quousque vel ipse, vel alius, & sic successor processus alios facit, vel publicat, ut habetur in capite proposito.

Immo, etsi primus successor id non fecerit, vel secundus, vel tertius, & ad summam nemo alius, se per hæc duraret, ob verba illa. Aut Romano Põtifici pro tempore existente. Quousque igitur Bulla hæc durabit, quicunque ipsam offendit, in prædictas pœnas incidet. Sed iam casus, in quibus Bulla hæc tollitur, explicemus, id quod in seq. præstabimus.

S. V. M. M. A.

- 1 Bulla hæc quot modis extinguatur.
- 2 Excommunicati per hanc Bullam, nisi absoluantur, semper sunt excommunicati.

S. Proposuius nobis explicandum, in quibus casibus Bulla hæc tollatur, iam ergo rem aggrediamur.

- 1 Primum igitur Bulla f. hæc tollitur, vbi auator eius aliam promulgauit, vt dicitur in verbis. Non enim sat est, vt fiat, sed necesse etiam est, vt promulgetur, vt proxime dixi. Nec repugnant

ver-

verba illa fiant, aut publicentur, quasi sit sic, ob alternatiuam illam. Aut, que vnum tantum adimpleri requirit, argumen. l. si heredi plures. ff. de cond. instit. processus huiusmodi alios aut fieri, aut publicari, quo Bulla hæc tollatur, nam ea verba in hanc sententiam accipiuntur, fiant, scilicet denuo ab ipsomet Pontifice, Publicentur, scilicet ab alio facti, quasi dicat vel Pontifex Romanus novos processus ipsemet faciat, vel factos ab alio promulget, exempli gratia a Pio Quinto factos, nihil interest, sic enim & Imperator hac loquendi forma vsus est in proœmio Institut. dum inquit. Omnes vero populi legibus tam a nobis promulgatis, quam compositis, reguntur.

Hæc ibi Imperator, ex quib. apparet illud compositis pro factis intelligi, vt Gloss. ibi declarat, & tamen leges non obligant, nec ipsis populi reguntur, antequam promulgentur, aut publicentur. argumen. cit. authen. vt facti. nou. const. & §. leges instituuntur. distin. 4.

Nec repugnat dictio illa Aut, nam quod verba secundum subiectam materiam accipiuntur. arg. l. si vno. ff. loc. & l. plenum. §. equitii. ff. de vsu & habi. dictio illa alternatiua, vel, pro coniuncta accipitur, quod aliquando potest, vbi materia id suadet, vt habetur in l. cum quidam. C. de verb. sign. & l. saepe. ff. de verb. sig. vel verbo illo

Fiant, intelligitur adiuncta publicatione. Alterius igitur Bullæ promulgatione hæc ipso iure tollitur.

Secundo loco tollitur Bulla hæc, vbi auctor ipsius eam abrogat, esto aliam non tulit, idque iure merito, eius enim est tollere, cuius est ponere, vt tradidit Gloss. magistr. in c. cum inferior. de maior. & obed. idē dicimus, si successor eam abroget, nam prædecessor legem successori dicere non potest, a qua discedere successor nequeat, pat enim in parem imperium, ac iurisdictionem non habet, vt habetur in capit. innotuit. ver. Quamuis. de elect. & in l. ille, a quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebell.

Postremo extinguitur, & tollitur Bulla morte, vbi non cauisset, vt post mortem duraret, nam ex quo non lex, sed sententia est, vt probauimus in prima parte huius operis, generales sententiæ eas ferentis morte tolluntur, sicut etiam singulares, argumen. l. fin. ff. de pe. & l. i. C. de furt. & vt nos in nostro tractatu probauimus.

Quam rem animaduertentes Romani Pontifices clausulā hanc durationis addere cœperunt, vt Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. & nouissime Clemens VIII.

Quod autem diximus, nisi clausula illa addita esset, Bullam non operaturam, in eam sententiam accipiendum est, quoad futurum, vt scilicet, qui eam of-

fen-

fenderent, in eius poenam non inciderent, non autem quo ad eos quoniam in ipsius poenam inciderunt, quousque enim absoluantur, hi semper censuris eius, constricti erunt, vt probauimus in tractatu nostro de censuris. Nisi sic abrogaretur a Roman. Pontif. vt pro infecta eam haberi velit, tunc enim ipso iure absoluti essent, id quod etiam absoluimus in tractatu eodem; sed de duratione huius Bullae satis, ad alia transeamus.

De eo, qui absoluere ab his censuris potest.

Cap. I I.

Ceterum à praedictis sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiae mandatis, & satisfaciendo cautione praestita absolui possit. Etiam, praetextu quarumuis facultatum, & indulgentiarum quibuscun-

que personis Ecclesiasticis secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regulis, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate praeditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos, & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum,

dorum, & innouandorum. Nisi in eis etiam casus, præsentibus litteris expressi comprehendantur.

S V M M A.

- 1 Censuræ aut ab homine, aut a iure feruntur.
- 2 Absoluere a censuris a iure latis Episcopus potest.
- 3 Absoluere a censuris ab homine latis potest, qui eas tulit.
- 4 Absoluere a censuris ab homine generaliter latis Episcopus etiam potest.
- 5 Absoluere a censuris Bullæ Cœne Domini non potest.
  - Vicarius Papa.
  - Legatus à latere.
  - Patriarcha.
  - Archiepiscopus.
  - Episcopus.
  - His inferior.
  - Collegium Cardinalium.
  - Concilium generale.
- 6 Absoluere potest a censuris Bullæ Cœne Domini Rom. Pontifex, qui eas tulit, nec non eius successor.
- 7 Absoluere non potest a censuris Bullæ Cœne Domini Roma. Pontifex, qui se Pontificatu abdicauit, uel rationis usum amisit.

C Aput hoc quo eius cognitionem dilucidiosem habemus, in quinque partes diuidimus, quarum secunda incipit ibi. Nisi in mortis articulo. Tertia ibi. Nec etiam tunc. Quarta ibi, etiam prætextu: Quinta ibi. Nisi in eis etiam, de quibus sigillatim agendum est, & prius de prima.

In hac igitur parte duo dicta habentur, quorum primum est, Nullum, seu neminè inferiorem ipso Roman. Pontif. absoluerè posse.

Alterum est, solum Romanum Pontificem eisdem irretitum censuris per hanc Bullam absoluerè posse, quæ duo dicta, ut dilucidiora habeamus.

1 Præmitto primum ¶ censuras, aut ab homine, aut a iure ferri, ut inquit Innocen. in capitul. primo, & ibi quoque Marian. Socin. Sen. numero 9. de sentent. excommunic. & Hostien. in Sum. eodem numero 2. & Abb. in Rub. eodem & communiter DD. ut id diximus in Tractatu nostro de Censuris. cap. 2. §. 1. Tab. 1. Censuras autem per hanc Bullam latis esse ab homine, ut probauimus in prima parte huius operis.

2 Secundo præmitto ¶ a censuris a iure latis absoluerè Episcopos posse, nisi legislator absoluionè sibi reseruauerit, ut habetur in capitu. nuper, & ibi DD. de sentent. excommunic. & Marian. Socin. in cap.

2. officii, vbi materiam hanc tra-
 &auit. num. 11. Vers. Quo ad pri-
 mum tolle hanc regulam. de sen-
 tent. excommu. & Couar. in capi.
 alma. par. 1. §. 12. num. 4. uersi. Ab
 solutio vero de excommunicatio-
 ne lata, & nos abunde in ea. Tab.
- 3 Cap. 10. A censuris vero sibi homi-
 ne latis absoluere cum tantū pos-
 se, qui illas tulit. argumen. cap. pa-
 storalis. §. præterea. de off. ordi. &
 vt dixit Gl. in Clement. 1. in uerb.
 a canone. de priuileg. & Couar. eo-
 dem. §. 12. numero 12. uersic. Quis
 autem possit absoluere, & nos in
 ead. Tab. 1. capitul. 4. vbi vberri-
 me materiam hanc declarau-
 mus.
- 4 Præmitto demum ꝑ a censuris
 per sententias generales ab homi-
 ne latis Episcopos etiam absolue-
 re posse, vt dixit Imol. in capitul.
 graue. col. 4. de præbend. quem se-
 quitur Gundif. de Villadiego in
 tractatu suo de legato, quæst. 13.
 Versic. Aut sumus in secundo mē-
 bro, & nonnulli alii, quos refert,
 ac sequitur Nauar. in Man. capit.
 27. num. 44. & Couar. in eodem §.
 vbi & ipse alios refert. num. 4. ver-
 sicu. est hæc regula. Hoc tamen lo-
 cum habet, vbi tam legislator ab-
 solutionem sibi non reseruauit,
 quam is, qui per sententias gene-
 rales censuras tulit, ut habetur in
 cit. cap. nuper, & allegati DD. in-
 quiunt.

His sic præmissis, ex quo dicta
 sūt duo in hac prima parte, duas
 quoque regulas ponamus, qua-

rum prima hæc est.

- Nullus Roman. Pontifice infe-
 5 rior absoluere potest excommuni-
 catos, & irretitos censuris huius
 Bullæ, vt habetur in initio huius
 Capituli, idque merito, nam Rom.
 Pontifex absolutionem sibi solū
 reseruauit, vt habetur in ipsa Bul-
 la, ergo nemo alius ab ipso absol-
 uere poterit. argumen. cit. cap. nu-
 per. de sentent. excom. & eorum,
 quæ præmissimus.

Hæc autem regula locum hêt,
 vel sit Vicarius Papæ, vel Legatus
 latere, vel Patriarcha, vel Archie-
 piscopi, vel Episcopi, & multo mi-
 nus inferiores, nam ex quo nullū
 absoluere vult præter Rom. Ponti-
 ficem, ergo neminem excipit. ar-
 gu. l. Iulianus ff. de leg. 3. & l. cum
 prætor. ff. de iud. & cap. nonne. de
 præsumpt.

Item absoluere ab his censuris
 non potest nec Collegium Cardi-
 naliū, ob eādem rationem, nam
 ex quo præter Roman. Pontificem
 nullus absoluere potest, Collegiū
 non est Roma. Pontifex, ergo nec
 absoluere potest, cui enim verba
 legis non conueniunt, nec dispo-
 sitio conuenit, arg. l. 4. §. toties. ff.
 de damn. infect. etenim & hoc pro-
 hibere ipsi Collegio Roman. Pon-
 tifici potest, vt habetur in c. unic.
 in vers. excom. sentent. de schism.
 lib. 6.

Postremo nec Concilium gene-
 rale, nam nec ipsum Roman. Pon-
 tifici est, sed eius auctoritate con-
 gregatur, & ipsi præest, vt su-

Dd præ

pra uidimus, ergo ex quo est infe-
rius ipso Roman. Pontifice, nec ip-
sum absoluere potest, nisi ab ipso
facultatem hanc habeat, Idque
multo magis hodie ob decretum
de mandato Sanctissimi D. N. D.
Clementis Papæ Octauī, in lucem

nouissime editum, cuius cogni-
tio, quod ad materiam absolutio-
nis cum censurarum huius Bul-
læ, tum casuum, quos Ordinarii
sibi reseruant, pertinet, ob eam
rem inferendum, huc curauimus,
& est hoc.

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

DECRE

419

D E C R E T U M

Ne regulares cuiuscunque Ordinis absoluant à casibus in
Bulla Cœnæ Domini Sedi Apostolicæ refer-
uatis, vel ab ijs, quos ordinarij lo-
corum sibi refer-
uant.

SACRA Congregatio S. R. E. Cardinalium negociis,
& consultationibus Episcoporum, & Regularium
præposita, iustis, & grauibus causis id exigentibus, ac
de Sanctissimi D. N. Clementis Papæ Octauæ speciali
mandato, viæ vocis oraculo desuper habito, Sacer-
dotibus omnibus tam secularibus, quam regularibus
per vniuersam Italiam extra Urbem degentibus, ad
confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum etiam Mendicā-
tium, Militiarum, aut Cōgregationum Societatis Iesu, & generaliter qua-
rumcunque aliarum, quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne
quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum ge-
neraliter, vel specificè, scripto, aut viæ vocis oraculo, vel per communi-
cationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Con-
gregationibus, Collegijs, vel societatibus, aut Archiconfraternitatibus
secularium, aut singularibus personis, seu alias quomodocunque sub
quibusuis tenoribus, formis, & clausulis etiam derogatoriis deroga-
toriis, ad cuiusuis, etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum
instantiam concessarum, seu confirmatarum, alicui cuiusuis status, gra-
dus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam secularis, et-
iam Regiæ, vel Imperialis, ab vilo ex casibus clare, vel dubiè in Bulla in
die Cœnæ Domini legi solita contentis, vel alias quomodocunque Sedi
Apostolicæ referuatis, aut in futurum per Sanctitatem suam, eiusve suc-
cessores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter referuandis, nec etiam à
casibus, quos ordinarij locorum hæcenus referuarunt, vel in posterum
sibi referuabunt, nullo casu etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in
mortis articulo, seu cum noua & speciali Sanctitatis suæ, aut successorum
suorum, vel Ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantum referuatos, re-
spectiuè, impetrata in scriptis licentia, ordinariis locorum exhibenda, ab-
solutiois beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat, sed

Dd 2 cum

cum opus fuerit pœnitentes ad superiores, legitimofque Iudices suos accedere consulant, sub pœna contrafacientibus tam regularibus quam secularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatũ, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confessiones, & ad quacunque officia, prælaturas, & beneficia in posterum obtinenda, ipso facto, absque vlla alia declaratione, incurrenda, Super quibus a nemine, nisi a Romano Pontifice habitatio, dispensatio, aut absolutio, præterquam in mortis articulo, possit impartiri, Sanctitas enim sua, quatenus opus sit, facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti castas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscunque.

Præterea nouerint pœnitentes absolutionem, si quam obtinebunt contra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliusque roboris, & momenti.

Et ne locorum ordinarii, quibus ius hoc reseruandorum casuum cõpetit, plurium, quam opus sit, reseruatione, subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda, cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eosque tantum, quos ad christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem pro cuiusvis Diocesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint, referent. In quorum fidem &c. Dat. Romæ die nona mensis Ianuarij Anni M. D. C. I. † Hoc est decretum.

Sed de hac regula satis, ad alteram veniamus.

6 Absoluere igitur ab his censuris potest Rom. Pontifex, ex quo ipse eas tulit, & earum absolutionem sibi reseruauit, vt habetur in initio huius Capituli, & ob ea, que præmissimus.

Item absoluere Roman. Pontifex potest etiam, qui eas non tulit, sed successor eius est, nam qui in alicuius locum succedit, eius potestatem accipit, vt id nos in hac materia probauimus in tractatu nostro de Censuris, in Tab.

l. c. 4. §. 1.

7 Excipitur tamen ubi abdicat,

set se a Pontificatu, id enim potest, vt habetur in c. 1. de renunc. libr. 6. nam tunc Pontifex esse definit. arg. c. 1. & 2. de ord. abijs, quæ Episc. renunc.

Postremo excipitur, vbi rationis usum nõ haberet, vt pote quia in furorem, & in amentiam incidisset, nam quod tunc non intelligit quod agit, ob eam rem absoluere non potest. At quid tunc fiet? dabitur curator a Collegio Cardinalium, qui absoluet, & reliqua aget.

Verf.

Verf. Nisi in mortis articulo constitutus.

S V M M A.

¶ *Articulus mortis quisnam dicatur.*

EX hac parte colligitur excommunicatum, ac censuris obligatum per hanc Bullam in articulo mortis ab alio, quam a Romano Pontifice absolui posse, idque semper seruatur, vt habetur in decreto præmissio, quam rem, vt absolutam habeamus, hæc explicanda sunt.

Primum, quid articulus mortis sit, & quando in articulo mortis quis constitutus dicatur, quo ab alio absolui possit. Deinde, an si Romano Pontifex id non dixisset, in eo articulo constitutus ab alio, quam a Romano Pontifice absolui posset. Tertio, quinam sint, qui tunc absoluere possint. Quarto, an laici. Quintò, quid si impediatur ratione alia, quo minus Romano Pontificem a deat, quid tunc faciendum.

Postremo, quid si absoluendus a censuris, & a peccatis sit, & ob temporis angustiam absolui is nequeat, quid tunc agendum. His enim præmissis, absolutam partem hanc habebimus.

Quoad primam quæstionem igitur articulus mortis is dicitur, vbi quis moritur, aut probabiliter

moriturus existimatur. arg. l. 3. c. cum seq. ff. de dona. cau. mort. atque ita sentiunt DD. Bal. in c. pastoralis. num. 4. & Abb. num. 3. de off. ord. & Barto. in l. 1. quem sequitur ibi Ias. num. 28. C. de sacrosanct. Ecc. & Nauatr. in Man. cap. 2. num. 9. & cap. 26. num. 31. Quare si quis in mari sit, tempestateque graui orta naufragium probabiliter immineat, hunc in articulo mortis constitutum dicimus. Idem sentimus de eo, qui prælium ingressurus sit.

Idem concludimus de iis, qui a carnifice necandi sunt, & qui se castrandos tribuunt, sicut etiam de muliere partui proxima, vbi difficiliter parere solet, vbi primo parit, hi omnes ergo, & horum similes, vel in mortis articulo sunt, vel mortis articulus saltem imminet, quod sat est, vt probatur per c. eos. de sentent. excomm. versic. propter imminentis mortis periculum, atque sic asseruit Rebuff. in Prax. benefic. in exposit. Bullæ Cœnæ Domini artic. 13. ver. Mortis. in verb. Articulo, nam ibi ait in articulo mortis etiam esse in re nostra non solum, vbi ob morbum in tali statu est, verum etiam vbi mortis periculum est, aut ab hoste, aut a prædonibus, aut ob nauigationem, aut ob iter periculosum, aut ob senectutem, & ob huiusmodi alia pericula, vtpote vel est damnatus ad mortem. Quamuis Sor. contrarium senserit q. 18. quæstio. 4. art. 4. versic. Quæris autem quis

Dd 3 quis

quis dicatur. libr. 4. vbi aliud esse periculum mortis, aliud articulum mortis sensit, cuius sententiã im probavit, ac rectè Nanarr. capitu. 27. num. 172. versicu. ceterum fa- cessat, & hoc ob cit. capitu. eos. Et sententia hæc, vt idem sint, quo ad effectũ hunc absolutionis arti- culus mortis, & periculum mortis, cõis est, vt testatur Couar. in cap. Alma. par. 1. §. 11. numero 8. vers. Tertia. de sentent. excommunica. libr. 6. quamuis ipse opinionem hanc non admittat, nisi graue, & morti proximum periculum sit. Hic ergo articulus mortis dicitur quoad rem nostram.

Et quoniam diutius durare po- test ob eã rē excommunicatus ab- solui semper poterit, quid enim si in nauis decem, quindecimve dies graui tempestate orta huc, illucve fluctibus quis impellatur? plane in articulo mortis semper hic esse dicitur.

Quo igitur ab alio, quam a Ro- man. Pontifice ab his censuris q̄s absoluator, in articulo mortis exi- stens, & in his angustiis depræhẽ- sus esse debet.

Postremo requiritur etiam, vt eius facultas non detur, a quo iu- re communi absolui debet, vt pro- batur in cit. capitu. eos. de sentent. excommun. vers. Cum ad illum, a quo alias de iure fuerant absol- uendi, etenim vt quis a non suo iu- dice absoluator, extraordinarium remedium est, vt vero quis a suo absoluator, remedium ordinariũ.

argum. capitu. omnis. de poeni. in antiq. & cap. fin. de constitut. & l. fi. ff. de iurisd. om. iu. At vbi reme- dium ordinarium locum habere potest, extraordinario locus est. argum. leg. in causã. 2. ff. de min. & l. in prouinciali. §. si in loco com- muni, vbi Bartol. Iaso. ac DD. no. fi. de oper. nou. nun. ergo ubi alias proprii iudicis facultas nõ datur, extraordinario huic locus erit. Quare si in articulo mortis con- stitutus Roman. Pontificis facul- tatem habet, absolui ab alio nõ po- terit. Facultatem autem ordinarii tunc quis non habet, vbi periculum est, si ipse adeatur, ne in censura constitutus interim decedat. argu- men. cap. qua fronte. de appella. vers. Ne in excommunicatione decedat, in antiq. & cap. venerabi- libus. §. sane. vers. Ne periculum, de sentent. excommun. lib. 6. & ci- ta. cap. eos. ead. Et de hac prima quaestione satis iam ad aliam trã- seamus.

§. V. M. M. A.

I Absolui an potuisset quis in articulo mortis ab alio quam a Roman. ponti- fice a censuris huius Bullæ, si Roman. Pont. id non concessisset.

I.

I **S**. Secunda quæstio est, san scilicet potuisset quis in articulo mortis constitutus absolui ab alio, quam a Roman. Pontifice, si id non dixisset, concludo & tunc ipsum absolui potuisse.

Primo, quia semper clausula hæc addi solet, vt scilicet in articulo mortis possit quis absolui ab alio, ab eo, cui reseruata est absolutio, vt habetur in capit. si quis sua dente diabolo. 17. quæst. 4. & cap. clericis. §. a supradictis, & ibi not. Glo. in verb. Mortis. de immunit. Eccl. libro sexto. & in capi. filius. §. præsentis. ibi, nisi duntaxat. de peccat. eodem lib. & in ca. pastoralis. §. 1. de offic. ordin. in antiq. & Clement. 1. §. pe. in fine, & ibi no. Glo. in verb. mortis. de hære. & in Clement. 1. paulo post principium. de poenit. & in extrauaga. suscepti regiminis. §. si vero aliqua singularis persona. de elec. cum similib. si ergo apponi semper solet, & ommissa pro apposita nihilominus habetur, nam clausula in actu aliquo apponi solita, etiam si omnino ommissa sint, pro apposis tamen, & expressis habentur, vt probatur per leg. fin. in fine. C. de fide iuss. & ibi not. Bald. & Iason. communiter hoc receptum sensit in lin. argentarius. numer. 7. cum sequen. ff. de eden. idem quoque sensit Felin. in cap. cum M. Ferrarien.

sis. numer. 7. cum multis seq. uersicu. Not. quarto. de constitu. non est igitur quod de hoc dubitemus.

Secundò facit, quia si de hoc Roman. Pontifex interrogatus esset, an tunc vellet quem absolui in huiusmodi articulo constitutum, esto id non dixerit, sine dubitatione dicendum est id se velle reseruum, nam ex quo eius vicarius est, qui quacunque hora ingruerit peccator peccata sua, non recordatur amplius, eius vestigia quoad fieri potest, eum imitari censendum est. arguen. capit. super litteris. in fine. de rescrip. at vbi legislator id, quod omisit, dicturus fuisset, & concessurus, si de hoc interrogaretur, perinde haberetur, atque si id dixerit, atq. concesserit, vt tradidit Glo. communiter recepta in l. tale pactum. §. si ff. de pact.

Postremo facit decisio, ac declaratio Trident. Synod. de poenit. cap. 7. ses. 14. nam consuetudinem hanc semper fuisse testatur, ut nulla sit reseruatio in articulo mortis tam peccatorum, quam censurarum, Veruntamen præ ad modum, dicitur enim ibi, ne hac ipsa occasione, aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusuis peccatis & censuris absolueri possunt. Hæc ibi S. Synod. ex quibus proposita conclusio

clusio solidissime probatur, esto igitur Rom. Pontifex id non expressisset tamen pro expresso haberetur, sed de quaestione hac itidem satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

- 1 *Absolvere in articulo mortis sacerdos potest a censuris Bullæ Cœnæ Domini, & ab aliis, quæ regula multis modis amplificatur.*
- 2 *Absolui potest excommunicatus in articulo mortis constitutus, esto a peccatis non absolvatur.*
- 3 *Absolvere in articulo mortis Episcopus potest excommunicatum a quocunque, quæ regula multis modis amplificatur.*
- 4 *Absolutus in articulo mortis a censuris absolute alia non eget, si periculum illud evadat.*

II.

S Tertia quaestio est, quisnam in articulo mortis absolvere possit, concludendum est Episcopos, & sacerdotes absolvere posse, de quibus singulis agendum est, & prius de sacerdote.

- 1 Sacerdos igitur, f. ubi Romani Pontificis facultas non datur, in articulo mortis, absolvere his censuris constitutum potest, nam generatim de excommunicatione probatur in capit. fin. de sepult. & in capit. litteris. de rapt. & cap. pa-

storalis. §. præterea, & ibi not. Gl. in verb. præterquam. & Abba. numero 2. de off. ordin. in antiq. & in cap. eos. de sentent. excomm. lib. 6. æ notissime Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. de cas. reservat. Navar. in Man. cap. 26. nume. 26. ubi rem hanc pluribus egit, & Couarr. in 6. Alma. par. 1. §. 1. numer. 8. versa. Quod si mortuus. de sentent. excomm. lib. 6. Idque merito, etenim excommunicatio fertur in primis, ut contumacia compressa saluus quis fiat, ut probavimus in Tractatu nostro de Censuris cap. 1. cum seq. Tab. 1. verum, quod contingere potest, ut ea constitutum contumacia poeniteat, & mortis periculum ipsum occupet, occupativo se existimet, eius vero a quo iure communi absolvens erat, facultatem non habeat, atque idcirco miser ille graviter conflatur, ubi eam rem pia mater Ecclesia, quæ ad se redeunti sinum non claudit, argument. capitul. ex litteris. de constitut. & cap. super eo, de hæret. libro sexto, ne sic affectus aut salutem suam desperet, aut divinis præfidiis nudatus periculosissimo huiusmodi tempore iaceat, absolvens ab excommunicatione, & a censuris sacerdotibus facultatem benigne concessit, sicut Trid. Synod. eod. capitul. 7. declaravit.

Sacerdos igitur excommunicatum in articulo mortis constitutum absolvere potest.

Quæ regula amplificatur, ut lo-

cum

cum habeat in alia censura, nam Trid. Synod. in cit. capit. 7. nullam excipit, veruntamen, inquit enim ibi, pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei semper custoditum fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluerè possunt.

Hæc ibi Trid. Synod. ex quibus patet in huiusmodi casu a quibusuis censuris sacerdotem absoluerè posse.

Item locum sibi regula hæc vè dicat, etiam si Rom. Pontifici reseruata sit, ut in casu nostro, argu. Clem. 1. de privileg. iun&. Glo. absoluedi, & vt not. Abb. in c. si. nu. 2. de sepult. & Couar. in eod. uers. cit.

Tertio locum habet regula hæc, vel ab homine, vel a iure censura hæc lata sint, nam præterquam quod communis DD. sententia hæc est, & quod Abb. id not. in c. si. num. 2. de sepul. Trid. Synod. generaliter loquitur in eod. c. 7. nec a quo lata censura lata sit, rationem habet, ergo nec nos contrariū dicemus.

Postremo a quocunque excommunicatio lata sit, nam ratio quæ ob rem Ecclesia facultatem hanc condonat, ne scilicet, aliquis peccet, & hic locum habet, ergo & dispositio locum habere debet. argumen. capitul. cum dilecta. de confirm. vtil. & l. illud. ff. ad leg.

Aquil.

Quarto in huiusmodi casibus absoluit sacerdos, etiam si eius parochus non sit quem absoluit, ut inquit Sylu. in verb. absolutio. 1. numer. 8. versicu. Et intellige, & Sot. distinct. 18. quæst. 4. articul. 4. versic. de substantia. libr. 4. & Nauarr. in Man. cap. 26. nume. 26. & Couar. eod. uersic. Etenim Trid. Synod. eod. ca. 7. in huiusmodi casu constitutos ab omnibus sacerdotibus absolui posse ait, ergo & non parochus absoluet, quam sententiam sensit esse communem Sot. eod. art. 4. versic. At vero non nihil.

Quinto absoluit Sacerdos, quæuis & ipse aut excommunicatus, aut iurisdictione suspensus sit, sed tamen nondum denunciatus, notoriusve, nam quoad ea, quæ ad iurisdictionem pertinent, pro nō excommunicato habetur, argum. c. ad probandum. de re iud. & ob extravag. ad euitanda, atque ita etiam sensit Nauar. eod. num. 26. uersic. dixi catholicus.

Sexto absoluit sacerdos, vbi etiam censuris irretitus, aut denunciatus, aut notorius est, nam in articulo mortis ait Triden. Synod. eod. capit. 7. omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes absoluerè posse a quibusuis censuris, cum igitur sacerdotes omnes comprehendat, & eum, qui notoriè censura constrictus est, pro talive denunciatus, comprehendit, præterea piam matrem Ecclesiam

ob

ob animarum salutem hoc concessisse verisimile est, atque ita se sit Nauarr. in Man. eodem capitu. 26. numero 26. versicul. Quamuis autem, & capitu. 27. numer. 272. versic. Septimo quod per eadem verba, quamuis ante Trid. Synod. contrariam opinionem communem fuisse referat.

Verum, an sacerdos ob hæresim excommunicatus absolueret tunc poterit? Sot. distinct. 18. q. 4. art. 4. versicul. At vero, absolueret hunc non posse existimauit, eandem opinionem sequitur Nauarr. in Man. cap. 26. uersic. Et idem credimus. Contraria sententia verior videtur, tum quod non sacerdotum gratia, sed eorum, qui censuris constricti sunt, absoluendi facultas in hoc casu sacerdotibus data est, ut innuit Triden. Synod. eadem sess. 4. Cap. 7. versicu. Ne hac ipsa occasione, unde quocumque vitio sacerdos affectus sit, nihil intereste videtur, Tum quod sacerdos ob hæresim excommunicatus non magis excommunicatus eo est, qui ob aliam causam eodem vinculo est constrictus, quamuis ipsa hæresis delictum omnium grauissimum sit, at delicta per se non efficiunt, quod minus Ecclesie ministri sua munera obeant, quousque ab Ecclesia tolerantur. argumen. cap. uestra, & cap. fin. de cohabit. cler. & mul. cum igitur neque delictum obstat, neque excommunicatio repugnet, & hæreticus sacerdos in hoc casu absolueret

posse videtur. Accedit, præterquam quod Triden. Synod. generaliter loquitur in eod. capit. 7. priorem sententiam nulla solidiori ratione fulciti. Hæc tamen opinio locum habere fortasse posset, ubi periculum non est, ne hæreticus in errorem absoluendum inducat. Idem sentimus & de schismatico, nam & ita de schismatico non hæretico sensit Nauar. eodem capitu. 7. versic. Dixi catholicus. nume. 26. Excipio tamen & hic, ubi periculum esset, ne in errorem excommunicatum traheret, nam tunc reiiciendum omnino ipsum esse censerem. Idem & de deposito, ac degradato, ob easdem rationes, ut absolueret possint, concludimus.

2 Septimo absolueret quoque potest sacerdos excommunicatum in articulo mortis constitutum, quamuis a peccatis eundem non absoluat, ut pote quando excommunicatus morte occupatus, mutusve factus, rationis usu amisso, confiteri peccata nulla potuit, nam sacerdos in hoc casu non minus a censuris, quam a peccatis absolueret potest, ut probatur apud Triden. Synod. eod. capit. 7. Præterea a censuris absoluitur quis etiam sine peccati absolutione, atque ubi contritionis signa dedit, non est, quod dubitemus, nam & post mortem hic absoluitur, esto a peccatis per sacerdotem absolutus non sit, ut habetur in ca. sacris. & cap. a nobis. 2. de sentent. excom. atque

atque ita in hoc casu sensit Nana in Man. capit. 27. num. 272. uers. Sexto quod per hoc, sed de sacerdote satis, de Episcopo iam agamus.

3 Episcopus ergo ꝑ absoluere & ipse potest excommunicatum in hoc articulo mortis cōstitutum, nam excommunicatio referuata tunc non est, quo casu Episcopus absoluit, ut habetur in ca. nuper, & ibi communiter no. de sentent. excommun.

Præterea Episcopus sacerdos est, non enim Episcopus consecratur, nisi sacerdos sit, ut DD. communiter inquirunt, at sacerdos absoluere potest, ut iam uidimus. Hęc regula eisdem modis, quibus superior de sacerdote, amplificatur.

Item locum habet vel dignitati, vel ordini renunciauerit, nam quod nihilominus & sacerdos, & Episcopus remanet, absolueret poterit. argumen. tot. titul. de ordin. ab Episcop. qui Episcop. renunc.

Tertio absoluere potest, etiam si nondum consecratus sit, sed tantum confirmatus aut institutus, aut prouisus, nam tunc ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest, ut tradidit Gloss. communiter recepta in capitul. transmissam. de elect.

Quare & Vicarius ab eo institutus absoluere poterit, esto sacerdos non sit, dummodo enim sit clericus, in cuius numerum quis

adscribitur per primæ tonsuræ susceptionem, ut habetur in capitul. cum contingat, in fine. de atat. & qualitate a censuris absoluere potest, nam & ut quis censuras ferat, fat est, ut primam tonsuram hēat una cum iurisdictione Ecclesiastica, ut probauimus in cap. 2. §. 10. numero 8. in Tractatu nostro de Censuris Tab. 1.

Excipitur tamen solennis absolutio, nam nisi sacerdos sit, ea ratione absoluere non potest, ut probauimus in eodem §. 10. numero sexto.

Item excipitur peccatorum absolutio, & in hoc casu etiam sacerdos esse debet. argumen. capit. omnis. de pœni. & ut probauimus in commentario nostro de pœni. Tab. 1. Vicarius Episcopi, ergo absoluere poterit excommunicatū in hoc articulo constitutum tam subditum, quam non subditum, etiam si sacerdos non sit, tum qđ & sacerdos in hoc casu alterius Parochiæ pœnitenti absolutionē tribuit, ut sensit Trident. Synod. c. 7. & nos id comprobauimus in eadem Tab. 5. cap. 2. numero 1. uers. Aut delegatum, ergo idem & hic, cum in vtroque casu eadem ratio, scilicet animarū fauor agatur, ut probatur apud Triden. Synod. eodem capi. 7. uersicul. veruntamen piē admodum, iunct. capitul. sacris, & cap. a nobis, 2. de sentent. excommun. tum quod verisimile est, Ecclesiam de hoc interrogatā concessuram id fuisse, ergo perinde

deest, atque si id concessisset, ut tradidit Gl. communiter recepta in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. Nec repugnat apud Trid. Synod. in eodem capitu. 7. sacerdotes nominatos tantum esse, qui in hoc casu absoluant. & in cap. fin. de sepult. nam ob id in eo capitu. 7. sacerdotis mentio fit, quoniam de ministro pœnitentiæ ibi agitur, q̄ solus sacerdos esse potest, ut habetur in ead. ses. c. 6.

Præterea sacerdotis mentio etiam facta est, quoniam qui in eo articulo constitutus est, confessio nis susceptione obligatur, ut concludimus in eadem Tabula. 5. capitul. 26. numero quinto. ac propterea frequentius sacerdos accersitur.

Accedit quod tunc, qui vult absolui, eum peccati pœnitet, & ob id, quoniam pœnitens cupit a peccatis etiam absolui, ob eam rem sacerdos accersitur, præterquam quod in promptu magis sunt sacerdotes, quam Vicarii huiusmodi, nullus enim locus tam parvus est, qui non habeat sacerdotem aliquem: quod igitur frequentius sacerdotes accersuntur, ob eam rem mentio eorum facta est, non idcirco tamen Vicarii excluduntur. ar. l. unic. iunct. Gl. C. de rapt. virg.

Non repugnat demum cit. ca. fin. de sepult. nam præter rationes proxime allatas, quid ibi factum sit, narratur. A proposita igitur concussione discedendū non est.

Episcopus ergo & sacerdos absoluere ab his censuris possunt, ut probauimus.

4 † Quæ absolutio liberat ipsum excommunicatum ab excommunicatione, ut nulla deinceps requiratur alia absoluto, uel moriatur, vel non moriatur, ut de communi sententia testatur Couar. in cit. cap. Alma. par. 1. §. 1. num. 8. versicu. quod si mortuus, nam vere absolutus est, ut ait Nauarr. in Man. cap. 26. num. 26. versicu. An autem, qui absoluitur. ibi, tū quia licet excommunicatus, & Sot. dif. 18. quæst. 4. art. 4. in solut. secund. arg. lib. 4. ubi & S. Thom. idem sentire ait.

Nec repugnat, si dicatur huic, ubi periculum illud euasit, eū ad eundum esse, a quo iure ordinario absoluendus erat, quasi uere absolutus non sit, ut habetur in c. de cætero, & in capit. ea noscitur. de sentent. excommun. in antiq. & in capit. eos. eod. lib. 6. nam non aditur, quo absoluat, sed quo mandatum recipiat ab eo illius, quo fieri a se uelit, sicut dicitur in cit. iuribus.

Id quod etiam hinc comprobatur, quoniam ubi superiorem non adit, in eandem excommunicationem specie, & non numero incidit. ob cit. cap. eos. de sentent. excommu. at si non esset uere absolutus, non rectè diceretur in excommunicationem eandem incidere, in qua iam est. argum. §. extraneis, iunct. Gl. de ad eūda. In fi. de

de heredit. qual. & differ. Vere igitur absolutus est. Verum quid de laico? in sequenti præstabitur.

S V M M A.

I Laicus an absolueri possit a censuris, & ab excommunicatione in mortis articulo constitutum.

III.

§ Quæstio hæc nobis explicanda proposita est, an laicus in articulo mortis constitutum absolueri ab excommunicatione possit, Gl. in c. pastoralis. S. præterea. de offi. ordi. & Glo. in c. a nobis. 2. in verb. non potuerit. de sentent. excom. laicum absolutionem hanc tribuere existimauerunt, & opinionem hanc benignamque dixere, has Glo. notandas inquit Abb. in cir. ca. a nobis. num. 10. easdem sequitur Rip. ubi & modernos ita tenere ait in Tractatu de peste. cap. de privileg. iu. causa pestis. num. 46. item Sylv. in verb. absolutio. 1. num. 8. uer. Imo in dicto casu, & Tab. eod. 2. num. 8. & Armill. eod. num. 40.

Pro quorum sententia citatur primo cap. sanctum est. de consec. dist. 4. ubi penitentem in huiusmodi articulo constitutum a laico reconciliatum legitur, ergo excommunicatus a laico reconciliari, atque absolui potest, nam excommu-

nicatus, dum absolvuntur, reconciliari videntur, ut habetur 26. quæstio. 6. atque responderi potest primum, quid ibi factum sit, narrari, an autem reconciliatio illa valuerit, non dicitur.

Præterea de penitente ibi soleniter agitur, qui non necessario excommunicatus est, ut dixit quoque Nauarr. capit. 1. in principio. num. 86. ibi, non obstant. de penit. dist. 6. & Glo. sensit etiam in capitu. a nobis. 2. in verb. non potuerit. de sentent. excommunicat.

Nec repugnat 26. q. 6. nam, quod & animaduertit ibi Arc. in initio, Gratianus quæstionem proposuit de excommunicato, auctoritates vero quas citat, de solenniter penitente agunt. Postremo esto ibi de excommunicato agatur, tamen nunquam laicum, sed sacerdotem solum in huiusmodi articulo reconciliari posse ibi dicitur, non ergo ea quæstione eorum sententia comprobatur, secundo loco pro hac sententia sic argumentantur, penitens in articulo mortis constitutus laico peccata confiteri potest, ut habetur in cap. quem penitet. de penit. dist. 1. ergo & excommunicatus in eodem statu constitutus a laico absolui poterit. Verum neque ratione hac ipsorum opinio nititur, nam esto fieri possit laico peccatorum confessio, & ob ruborem penitenti proficit, non ideo tamen penitentem confessum absolueri laicus poterit,

terit, quod erat probandum, nam laicus absoluendi a peccatis potestatem non habet, ut dicitur in cap. quem poenitet. versic. Et si ille, & asseruit Trid. Synod. sess. 14. de ministro poenitentiae. capitu. 6. & nos in commentario nostro de poenit. id explicauimus. capitu. 2. numero 3. non modo igitur ratio hæc eorum sententiam non tueretur, sed contra potius ipsam oppugnat, nam sicut in eo articulo laicus a peccatis non absoluit, quamuis ea confessio, ut diximus, ipsi profit, ita neque a censura absoluet, quamquam si excommunicatus a laico absolutionem peteret, in hoc absolutio ei prodesset, quod mortuus absolutionem consequeretur, ut qui ea ratione contritionis signa dederit: quod, ut quis post mortem absoluetur, requiritur. argumen. capitul. sacris, & capitu. a nobis. 2. de sentent. excom.

Quare cum nulla probabili ratione sententia hæc nitatur, contrariam amplexati sunt Sot. disti. 18. quest. 4. artic. 4. versicu. Vtrum vero, ubi & Palud. idem asserere ait. libr. quarto, & Nauar. in Man. cap. 26. num. 26. versicu. Dixi presbyter, & cap. 27. numer. 252. versicu. Sexto, & versu. Septimo, & in cap. 1. in principio. numer. 83. cum sequen. de poenit. dist. 6. ubi questionem hæc disputauit, & Covar. in cap. Alma. par. 1. S. 1. 1. nume. 9. de sentent. excommun. lib. 6. versicu. sed Glo. in dist. capit. a nobis,

& Iacob. de Graff. cap. 15. nume. 55. lib. 4. decis. cas. consc.

Probatum autem sententia hæc primo, quoniam facultas absoluendi ab excommunicatione, ut ait Palud. idcirco ei, qui alias non potest, in huiusmodi articulo tribuitur, quo peccatorum absolutio tribuatur, ergo laicis facultas hæc tributa non est, cum a peccatis absolueri nequeat, ut iam vidimus, hæc ratio mihi non satisfacit, nam æque facultas absoluendi a peccatis, atque a censuris in hoc casu tributa est, ut habetur apud Trident. Synod. eadem sess. 14. capitul. 7.

Vnde secundo dicebat idem Palud. absolutio facta a laico, neque corpori, neque animæ prodest, nam, si excommunicatus Deo amicus ab hac vita migrauerit, post mortem absolui poterit, atque tunc corpus Ecclesiastica sepultura donabitur, anima vero Ecclesiæ suffragiis adiuuabitur, hæc itidem ratio mihi non aridet, quid enim si Roman. Pontifex qui longe abest, & ad quem difficilis aditus sunt, absolueri hunc haberet? arg. capi. a nobis. 2. de sentent. excommun. plane interim & corpus Ecclesiastica sepultura carebit, & anima Ecclesiæ suffragiis priuabitur. argumen. capit. sacris, & cap. a nobis. 2. de sentent. excommunic. neque igitur ratio hæc firma videtur.

Tertio sic dicebat Nauar. facultas absoluendi a censuris in articu-

iculo mortis sacerdotibus con-
donata est, vt habetur apud Trid.
Synod. eodem cap. 7. ergo aliis de
negata videtur. argument. l. cum
prator. ff. de iudic. & cap. nonne.
de præsumpt. ad hanc rationem
per ea, quæ in antecedenti qua-
stione attulimus, responderi etiã
potest.

Quid igitur concludendum?

Ego sententiam hanc vti verissi-
mam amplector, quam & his ra-
tionibus probo.

Primum, quoniam si laicus a cõ-
foris absolueret, plura specialia, vt
ita dicam, eodem concurrerent,
scilicet, vt laicus habilis fieret ad
Ecclesiasticas res tractandas, con-
tra cap. decernimus. de iudi. & ut
alterius iurisdictionem exerceret,
contra capitu. fin. de constit. libr.
6. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iu. quæ
in sacerdote simul non contingunt,
at plura specialia circa idem con-
currere non possunt. argumen. l. 1.
& ibi communiter not. C. de dot.
promis. Deinde quoniam vbi Ec-
clesia laicum aliquid Ecclesiasti-
cum facere posse voluit, id expres-
sit, & declaravit, ut dixit Glos. fin.
in capitu. fin. 24. qu. 1. & sequitur
eam Nauarr. in capit. 1. in princi-
pio. num. 87. de pœnit. distin. 6. &
Couar. in capit. Alma. par. 2. §. 11.
num. 9. versicu. Nihilominus opi-
nio contraria. de sentent. excom.
lib. 6.

Declaratur hoc de baptismo
in necessitate. de consecr. distin.
4. & in cap. vbi periculum. §. prate

rea, & ibi no. Gl. in uer. præsumat.
de elect. lib. 6. cum simil. Cum igi-
tur nusquam in iure quoad abso-
lutionem hanc in huiusmodi ca-
su mentionem laici fecerit, nul-
quam laico potestatem hanc de-
derit, neque nos illi eam dare de-
bemus, vitanda enim legum cor-
rectio est. argument. capitul. cum
expediat. de elect. libr. 6. & l. præ-
cipimus. C. de appellat. & leg. iu-
bemus. C. de testament. laicus er-
go neque in hoc casu a censuris
absoluit. Et de hac quæstione iti-
dem satis, iam aliam quæstionem
aggrediamur, quam in sequenti
aboluemus.

S V M M A.

- 1 Impeditus, quo minus Roman. Pontif.
adeat, per hanc Bullam excommuni-
catus, an ab alio absolui possit, et quis
absoluat.
- 2 Impedimentum legitimum quodnam
sit, quo ab alio quam a Rom. Pontif.
extra mortis articulum absolui possit
ab excommunicatione.
- 3 Articulo mortis existente, si excom-
municatus ab excommunicatione, &
a peccatis absolui non possit, ob
mortis angustias, quid tunc facien-
dum.

§. Quæst.

IV.

§ Quarta quæstio est, si quid si in mortis articulo excommunicatus non sit, sed tamen ratione alia impediatur, quo minus Romanum Pontificem adeat, ut pote aut paupertate, aut inimicitijs, aut senectute, aut huiusmodi aliis impedimentis, quæ habentur in capitu. quod de ijs, & in capitul. ea noscitur, & in cap. quamuis. de sentent. excommunic. quid tunc faciendum, & sic an ab alio, quam a Roma. Pontifice absolui possit?

Hanc quæstionem, ut absolutam magis habeamus, generatim eam disputabimus, præmissis tamen nonnullis prius.

Præmitto igitur primum, ubi quis in excommunicationem incidit eius cap. si quis suadente diabolo. l. 7. quæst. 4. id est ob clerici percussorem, si Roma. Pontifex adiri non possit, est enim ei excommunicationis huius absolutio seruata, a proprio Episcopo hunc absolui posse, ut habetur in cit. cap. quamuis, & in c. ea noscitur, & in c. de cætero. de sentent. excom.

Item præmitto a proprio Episcopo, proprio ve sacerdote absolui eum posse, qui in excommunicationem incidit, propterea quod ob illud erat excommunicatus, ubi adire eum non potest, cui eius ex

communicationis absolutionem Canon reseruauit, ut habetur in cit. c. nuper. de sentent. excom. & in his terminis quæstio hæc non disputatur.

Postremò præmitto, quæstionem hanc disputari in aliis censuris a quocunque iure latis, & etiam ab homine, quarum absolutionem alteri, ac præsertim Rom. Pontifici reseruata sunt.

His sic præmissis, duo inuestiganda nobis sunt, an scilicet, ubi excommunicatus impeditur, quo minus iudicem adeat, qui communi iure absoluendi potestatem habet, ab alio absolui possit.

Postremo esto id possit, quisnam tunc eum absoluat.

Quo ad primum igitur Innocentius in cap. quamuis. vers. sed si alias. de sentent. excommuni. excommunicatum ob aliam causam, quam ob clerici percussorem, si impediatur, quo minus eum adeat, ad quem absolutionis tributio iure ordinario pertinet, ab alio absolui non posse existimauit. Et hoc ob eam rationem, quoniam in excommunicato ob clerici percussorem hoc tantum permissum reperitur in cit. c. de cætero, & in c. ea noscitur, & c. quamuis. de sentent. excommuni. ergo secus de aliis excommunicatis sentiendum est, exceptio enim contrariam regulam esse significat. argumentum nam quod liquidum. §. si. ff. de pen. leg. & leg. cum prætor. ff. de iud. & capitu. nonne. de præsumpt. Felin. qui

qui contrarium sensit, rationem hanc improbat, nam in ea ea non scitur, & in c. quod de his, excommunicatum extra mortis articulum constitutum, impeditum tamen, quo minus ordinarium absoluto rem adeat, absolui posse dicitur, & tamen ibi non speciatim de excommunicatione ob clerici percussione, sed generatim de excommunicatione agitur, ergo ob aliam causam excommunicatus, & impeditus, ut diximus, absolui ab alio poterit. Hæc Fel. quem sequitur Syluest. in verb. absolutio. 4. nume. 7. versic. Quarto: Verum responsio hæc mihi non satisfacit, ne vera est, nam ibi de excommunicatione ob Clerici percussione agitur, id quod hinc probatur, quoniam in cit. cap. quod de his. Roman. Pontifex inquit eum, qui se asserit in Canonem latae sententiae incidisse, non aliter quam per Sedem Apostolicam, vel eius legatam absolutionis beneficiū obtinere posse, at Sedis Apostolicæ legatis ex omnibus excommunicationibus, quarum absolutio Pontifici Max. referuata est, eius excommunicationis absolutionem tantum tribuit, qua clericorum percussores constringuntur, ut probatur in c. quod translationem. de off. le. vbi Abb. atque DD. not. ergo de ipsa excommunicatione agi concludendum est, & quamuis speciatim excommunicationis huius mentio ibi non fiat, tamen ex quo ad aliam excommunicationem ea iu-

ra referri nequeunt, de hac ibi agi necessario fateri debemus, argumens: nominatim, cum traditis ibi a DD. ff. de lib. & posth. Quare cum nulla ratione opinio hæc nitatur, contrariam amplexati sunt Fel. in cit. capit. quamuis, & Abb. sibi contrarius in cit. cap. de exte. re. nume. 1. versic. Et circa hoc, & Anch. in capit. eos. num. 1. versic. Tertio not. ibi, Sed hic quaritur. & Gemin. nume. 5. eo. de sent. excommunic. libro 6. & Syluest. in verb. absolutio. 4. numero 7. versic. Quarto, vbi de communi testatur, & Nauar. in Man. cap. 27. numero 89. versic. ad primam probatur autem sententia hæc, quam uti verissimam ego etiam sequor, quoniam ratio reddi non potest alia diuersa, quam obrem id in excommunicatione clerici permittatur, & non in aliis excommunicationibus, cum igitur & eadem ratio & in aliis sit, idem statui & de ipsis debet. ar. c. cum dilecta. de confir. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad leg. Aquil.

Confirmatur hoc, quoniam si in tali graui casu, vbi Dei ministri offenduntur. ar. c. quantæ. de sentent. excom. ut absoluat, permissum est, multo magis & in aliis id permissum esse debet, argument. auth. multo magis. C. de sacrosanct. Eccl. Postremo probatur etiam per cap. eos. de sentent. excomm. lib. 6. nam pro certo ibi habetur generaliter hoc concessum esse, ut excommunicatus ab

Ee alio

alio absoluator, vbi impeditur, quominus eum adeat, a quo iure ordinario absoluendus erat, Eos, qui a sententia Canonis, vel hominis, dicitur enim ibi, cum ad illum, a quo alias fuerant absoluendi, nequeunt propter imminētis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro absolutionis beneficio habere recursum, ab alio absoluuntur, &c. Ecce hic generaliter Romanus Pontifex loquitur, tum quod non distinguit, quam ob rem sententia censuræ lata sit, tum quod tam de sententia ab homine, quam a iure lata agit, ac pro certo habet, vbiunque quis legitimè impeditur, quo minus eum adeat, a quo iure ordinario fuerat absoluendus, vel ab homine, vel a iure censura constrictus sit, & ex quacunque causa absolui ab alio posse: ergo & generaliter intelligi debet, argument. l. de pretio. ff. de publ. in rem a. & l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstand. Ab hac igitur sententia non discedemus.

Que locū habet etiam, vbi quis & ab homine censura constrictus est, ob cit. c. eos, vbi Gem. & Anc. id not.

Item locum sibi vendicat, esto excommunicatus ad absolutorem ordinarium procuratorem mittere posset, nam nihilominus absolueretur, quamuis procuratorem non mittat, quandoquidem a lege ad id non obligatur, atque

ita dixit Nauarr. in Manual. cap. 27. numero 90. versicul. Ad quintam.

Atqui an in excommunicatis per hanc Bullam proposita sententia locum etiam habebit? Ob hanc enim rationem antecedentem quæstionem disputabimus.

Ego cenfeo & in his excommunicatis locum habere.

Primum, quia hi duo casus (vt excommunicatus absolui ab alio possit, vbi nequit, aut propter imminētis mortis articulum, aut propter aliud legitimum impedimentum) pro absolutionis beneficio ad illum habere recursum, a quo alias de iure fuerat absoluendus, æquiparantur per cit. capit. eos. de sentent. excom. lib. 6. Eos, dicitur enim ibi, qui a sententia canonis, vel hominis, cum ad illum a quo alias de iure fuerant absoluendi, nequeunt propter imminētis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro absolutionis beneficio habere recursum, ab alio absoluuntur, & cæt. Ecce hic per Canonem hi duo casus æquiparantur, ex quo eodem iure ipsos facit, ergo ex quo Roman. Pontifex permittit, vt in articulo mortis excommunicati per hanc Bullam ab alio absoluantur, vt idem possint illi, qui ad ipsum confugere nequeunt, concessisse dicendum est, nam vbi lex duo æquiparat, quod de vno deinceps statuit, & de alio

sta-

statuisse intelligitur, vt not. Gloss. fin. in l. 1. & ibi Bartol. ac DD. C. de furt. & Glo. in l. vero quod contra. ff. de leg. & id locum habet etiam in materia correctoria, vt ait Barr. in l. Marcellus. in prin. ff. ad Trebel. & sequitur Iaso. in l. 1. numero 27. ff. de leg. 1.

Secundo facit, quoniam ratio, quamobrem id conceditur in articulo mortis, ea est, ne contingat quem excommunicatum sine absolutione mori, vt sensit Trident. Synod. sess. 14. cap. 7. de cas. referuat. at hæc ratio in impeditis huiusmodi etiam locum habet. arg. cap. qua fronte. de appell. ergo & dispositio vigere debet. argumen. cap. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad leg. Aquil.

Postremò facit, quoniam si contrarium diceremus, ad impossibile quodammodo quis obligaretur contra c. erit autem lex. dist. 4. & l. impossibilium. ff. de reg. iur. Ac planè qua ratione pauper, senioque confectus, qui vix pedibus conficit, Rom. Pontif. adibit? Nec obstat mentionem articuli mortis tantum factam esse, nam ob consuetudinem id receptum est, non autem quo alter casus excluderetur, ita igitur in hoc sentio, saluo & cat.

Verum quis in hoc casu absoluet? Videbatur dicendum & sacerdotem, & Episcopum absolvere posse, nam & sic de articulo mortis iam antea conclusimus.

Atqui contrariam sententiam amplector, vt scilicet Episcopus tantum hic possit. Primo argumēt. cit. capitu. ea noscitur, & c. de cetero. de sentent. excommunic. nam ibi, qui ob huiusmodi causas impediuntur, ab Episcopis ipsos tantum absolui ibi dicitur, ergo ipsi tantum absolvere queunt, atque sic not. Glo. in cit. capit. de cetero. in verb. licet, & ibi quoque no. Abb. numer. 1. & sic asserunt Syluest. in verb. absolutio. 4. numer. 7. & Nauarr. in Man. cap. 27. num. 89. versu. Ad primam vero, & versu. Ad septimam.

Præterea confirmatur hæc, quoniam, vbi auctor excommunicationis huiusmodi absolutionem sibi non referuat, absolutio communi iure referuatur Episcopo tantum, mortis articulo excepto, vt habetur in cit. cap. nuper. de sentent. excomm. & vt nos in tractatu nostro id probauimus, ergo idem & in casu nostro, nam vbi auctor in aliqua dispositione quid faciendum sit, non prescribit, ad ius commune confugitur. argument. l. commodissime. ff. de libe. & posthum. Nec obstat, quod diximus supra de articulo mortis, nam ob eam rem ibi conclusimus, & sacerdotem absolvere posse, quoniam sic iure in eo casu cautum est, ad quod confugitur, vbi auctor dispositionis speciatim non disposuit, vt proxime probauimus, quod in casu nostro factum est.

Atqui si legitimum impedimen-

Et 2 tum

tum quodnam diceretur? deinde
quandiu impedimentum hoc du-
rare debet?

Quoad primum sentio impedi-
mentum illud legitimum esse, ubi
excommunicatus eum ad eundem,
a quo iure ordinario absoluedus
est, aut vitam, aut famam probabile
periculum addit, aut rei familiaris
grauem iacturam facit, aut alius
detrimento graui est. arg. cit. cap.
de cetero, & ca. quod de his, & c.
mulieres. de senten. excomm. &
multo magis qui nulla ratione ire
potest.

Quare qui adeo fenex est, ut iti-
neris labores non ferat, qui visum
sibi, suæque familiæ quaerit, mu-
lieres ob sexus verecundiam, qui
inimicos verentur: hi omnes, ut le-
gitimè impediti, absolui a suo or-
dinario poterunt, quamuis in hoc
plurimum iudicis arbitrium verse-
tur. arg. l. i. ff. de iure delib. & c. de
causis. de off. deleg.

Quo ad alterum vero, quantum
temporis impedimentum hoc du-
rare debeat, quicquid dixerit Na-
uar. in Man. cap. 27. num. 98. rem
hanc his regulis concludendam
censerem.

Prima quarum hæc est, si impe-
dimentum hoc quamdiu perman-
surum sit, ignoretur, vel diutur-
num fore pro certo habeatur, pro-
babilitate existimetur, hic sic a
censuris impeditus absolui pote-
rit, cum quod sic impedito succur-
ritur, ne excommunicatus moria-
tur, contra ca. qua fronte. de app.

itemque ne diutius Ecclesiæ præsi-
diis priuetur, quod ab Ecclesiæ
pietate alienum est, quæ nemini
ad se redeunti sinu claudit. arg. c.
ex litteris. de constit. in antiq. &
c. super eo. de hæret. lib. 6. tum quod
& alteri offenso subuenitur, quan-
doquidem in impedimento cessan-
te, quam primum eum adire de-
bet, a quo fuerat absoluedus, alio-
quin in eandem excommunicatio-
nem rursus incidit, ob c. eos. de sen-
tent. excom. lib. 6. multo magis au-
tem hæc locum habebunt in impe-
dito in perpetuum.

Alteræ vero regula hæc est, ubi
vel pro certo habetur, vel probabi-
liter existimatur impedimentum
breuius fore, tunc impedimentum
hoc ad absolutionem tribuedam
non prodesse, tum quod pauci te-
poris ratio haberi non debet. arg.
l. scio. ff. de integ. rest. tum quod ia-
ctura Ecclesiæ suffragiorum obedi-
tiæ, patientiæque bono sarcitur,
impedimentum autem quodnam
diuturnum sit, in arbitrio iudicis
collocatur. arg. l. i. ff. de iur. delibe-
rand.

Hæc locum habent de iure cõ-
muni antiquo, at hodie per Decre-
tum Congregationis Cardinalium
supra positum non licet, nisi in mor-
tis articulo, Quare in alio impedi-
mento licentia erit impetranda,
vel a Rom. Pontifice, quoad ca-
sus suos, vel a prælatis quoad ca-
sus ipsis reseruos, quo ab alio
absoluantur. Sed de hac quæstio-
ne satis, ad postremam veniamus.

Quo -

Quoad postremam quæstio-
nem, † scilicet qui faciendum
sit si excommunicatus in articulo
mortis constitutus, & ab excom-
municatione, & a peccatis absol-
uendus sit, ob temporis angustias
vero forma absolutionis ab ex-
communicatione, & forma ab-
solationis a peccatis proferri ne-
queant. In tractatu meo de cen-
suris capitul. 7. §. 2. nu. 7. Tab.
2. cum Io. Medin. conclusi omnia
excommunicationis absolutione,
ob rationes ibi allatas, a peccatis
absoluendum hunc esse.

Modò, re diligentius perspe-
cta, concludo uno uerbo prædi-
ctum & ab excommunicatione,
& a peccatis absolui posse, quod
ut facilius appareat, præmitto in
absolutione tam excommunica-
tionis, quam peccati non neces-
sario requiri mentionem cen-
suræ, & peccatorum, ut probaui-
mus in tractatu nostro de Censu-
ris, Tab. 1. capitul. 23. numero se-
cundo, & in Commentario de pe-
nitentia. capitul. 22. numero secun-
do, sat igitur est, ut dicatur, vel a
peccatis, vel ab excommunicatio-
ne censurisve absoluat, Absoluo
te, omnis a peccatis, & a censu-
ra.

Secundo præmitto idem verbu
ad diuersa relatum diuerso mo-
do accipi posse. argumen. capit. ab
excommunicato, de rescript. & l.
1. ff. de offi. procons. & legat. & ibi
communiter not.

His sic præmissis, concludo

hac forma vtendo, Absoluo te, &
ab excommunicatione, & a pecca-
tis hunc absolui, modo absoluens
hoc animo affectus sit, ut & ab ex-
communicatione, & a peccatis ab-
soluere uelit, quo animo sunt om-
nes ferè affecti, qui absoluunt, sal-
tem uirtute, ut dixit singulariter
Ioã. Gerlo. què refert, sequitur, ac
commendat Nauarr. in c. confide-
ret. §. cautus, propè finem, versic.
Quæ moderatio est uera. de pœni-
ten. dist. 5. & in c. 1. in princ. num.
22. & num. 28. uersicu. Ex his in-
fertur unum mirabile. de pœn. dis-
6. idque merito, nam ex quo non
requiritur, ut in forma absolutio-
nis excommunicationis, peccato-
rumve mentio fiat, & idem uer-
bum ad diuersa relatum diuersè
accipiat, ut præmissimus, quate-
nus illud Absoluo, refertur ad ex-
communicationem, absolutionè
fori contentiosi significabit, qua-
tenus refertur ad absolutionè pec-
catorum, sacramentalem absolu-
tionem notabit.

Et quoniam absolutio excom-
municationis peccatorum abso-
lutionè antecedere debet, ut pro-
bauimus in Tractatu nostro de
Censuris, capitul. 7. §. secundo, nu-
mero. 5. Tab. 5. ob eam rem absolu-
tio excommunicationis (quod
hoc animo absoluere sacerdos cè-
setur, quo actus ualeat. argument.
l. 2. ff. de mil. testam.) peccatorum
absolutionem antecedere existi-
mabitur, etenim & ubi ad fore
duo instrumenta eadem die fa-

ita, nec constat, quod prius factum sit, existimatur, ac præsumitur illud præcessisse, quod continet actum, qui facit vtrumque valere, & ob id, si duo instrumenta sint, vnum testamentum filii, & aliud instrumentum emancipationis eiusdem filii, de quibus dubitetur, quodnam ex ipsis prius factum sit, instrumentum emancipationis antecessisse testamentum filii existimatur, nam alias testamentum non valeret, hanc regulam ponunt Cyn. & Bal. in l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hered. instit. quam commendat plurimum Alexandr. in l. divor. tio. numero 9. versicul. sed circa hoc hic vnum incidenter. ff. solut. matrimon. & la. in l. fin. num. 25. C. de edict. diu. Adrian. tollen. ergo & idem in casu nostro, ob eandem rationem.

Hac igitur forma huic necessitati commodè, & vtiliter subuenietur.

Immo in reconciliationibus, vbi frequēs populus adest, hac forma vti poterimus.

Modo sub conditione tacita absoluamus a censuris, quatenus illis pœnitens constriktus sit, sed de hoc versiculo satis, ad alium transeamus.

Verf. Nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo, cautione præstita absolui possit.

S V M M A.

- 1 *Cautio, quam Bulla præstari iubet, ante quam a censuris quis absoluitur, quænam sit.*
- 2 *Ecclesiæ nomine quid significatur, ubi Bulla iubet, ut absoluitur a censuris caueat de stando mandatis Ecclesiæ.*
- 3 *Iudex Ecclesiasticus quinam sit, cuius mandatis absoluitur a censuris parere debet.*
- 4 *Mandata Ecclesiæ quæ absoluitur a censuris dari debent, quænam sint.*
- 5 *Cautio de satisfaciendo quænam sit.*

IN hac parte restringit, & coarctat facultatem proximè concessam absoluitur excommunicatum per hanc Bullam in articulo mortis, vt scilicet absoluitur quidem, sed non prius quam cauerit, de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo, simile habetur in Clem. i. §. pen. de hære. Verum, vt rem hanc dilucidiorē habeamus, præmittenda hæc sunt.

Primum, cautio hæc quænam sit. Deinde Ecclesiæ nomine quid intelligatur.

Ter-

Tertiò mandata hæc quænam sint.

Postremò illud satisfaciendo quid significet.

1 Quoad primum † cautio hæc quænam sit, Ego intelligo, & interpretor cautionem iuratoriam esse, quæ exigitur ante absolutionem excommunicationis, nã verba secundum subiectam materiã accipienda sunt. argum. le. si uno. ff. loca. & l. plenum. §. equitii. ff. de vsu, & habita. at cautio, quæ præstat ab excommunicato ante absolutionem, iuratoria cautio est, vt habetur in cap. cum desideres. versic. Cum cautio iuratoria. de sentent. excomm. ergo de cautione hac hic agitur.

Postremò Bulla præcipit, & vult, vt ante absolutionem excommunicatus hic caueat de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo, at cautio hæc iuratoria cautio est, vt probatur in cap. ex tenore. versic. Excepto ab eo iuramento, quod tuo debeat mandato parere. de sent. excomm. & in ca. ad hæc. 2. de appellati.

Præterea de iis, qui iuramentũ præstant dicitur enim ibi, quod Ecclesiæ stabunt iudicio, &c. Ecce hic iusiurandum est, quod cautio iuratoria dicitur in cit. capit. cum desideres, in hanc igitur sententiam cautionem hanc accipiendam censeo. Et de hoc primo satis.

2 Quoad secundum † Ecclesiæ nomine etsi multa significantur, vt

declarauit Glo. in ca. si. ne prælat. vic. suas, & nos in Tractatu nostro de Censuris. cap. 8. §. vlt. Tab. 2. tamen quo ad rem nostram pro iudice Ecclesiastico accipitur, vt probatur in cit. capit. ad hæc. 2. de appell. & cap. ex parte. 1. in fine. de verb. sign. iunct. capi. ex tenore, & c. de cætero, & capit. quamuis. de sent. excomm. nam in ca. ad hæc, & in cap. ex parte. de hoc iureiurando dato de patendo Ecclesiæ agitur, & in c. de cætero, virtute illius iusiurandi iniungendum esse dicitur excommunicato absoluto, vt Romanum Pontificem a deat. Sed est illi sub iuramento iungendum, dicitur enim ibi, vt quam citius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem a deat. mādatum Apostolicum suscepturus. Ecce hic agitur de illo iureiurando factio de stando, & parendo mandatis Ecclesiæ, & Romanum Pontificem esse, a quo mandatum ibi suscipiatur, dicitur, ergo ibi Ecclesiæ nomine Romanus Pontifex accipitur, sicut habetur in cap. quamuis. in fine eod. Idem habetur in cit. c. ex tenore. Mandamus itaque quatenus recepto ab eo iuramento, quod tuo debeat mandato parere, ipsum vice nostra a sententiã, qua tenetur, absolvas. Ecce hic quoque agitur de eodem iuramento, & quod alias dicitur, vt recipiatur iuramentum de stando Ecclesiæ mandatis, ibi Romanus Pontifex iubet illi Archiepiscopo, atque scribit, vt recipiat ab excom-

Ec 4 muni-

municato iuramentum, vt suo debeat mandato parere. Ecce hic Ecclesiæ nomine accipitur Archiepiscopus. Iudex ergo Ecclesiasticus est ille, qui Ecclesiæ nomine dicitur, vnde illud Euāgelii apud Matthæum. 18. Si nō audierit, dic Ecclesiæ.

- 3 Atqui Iudex hic quoniam erit? Ego in hac re sic concludendum censeo. Aut is, qui absolutionem excommunicationis tribuit, suo iure id facit, vt pote vel quod ipse excommunicauit, vel quod est excommunicatio, etsi ab alio lata, ea tamē, quam ordinario iure tollere ipse potest, & in hoc casu ipse iudex hic erit, & Ecclesia illa, cui de stando mandatis iurare debet, nam ad ipsum pertinet pœnitentiam iniungere, & satisfactiones ob offensam factam ipsi excommunicatori. Aut non suo iure absolutionem tribuit, sed alieno, quod contingit in excommunicationibus, aut ab homine superiore latis, aut a iure, vbi absolutio alteri reseruata est, & in hoc casu iudex, cuius mandatis stare excommunicatus iurare debet in manu absoluentis, est is, qui ordinario, & proprio iure absoluere potest.

Id quod hinc probatur, quoniā absolutio ab excommunicatione, in quam incidet, ob violentā clerici percussorem, Romanum Pōtificem adire debet, vt habetur in cit. cap. de cætero, & in cit. capitulum. quamuis absolutio enim huius ex

communicationis ipsi reseruata est, ergo idem & de excommunicationibus aliorum inferiorum censeo, vt habetur in capi. eos, de sentent. excommun. libr. 6. Quare sacerdos, qui excommunicatum a suo Episcopo, in articulo mortis constitutum absoluit, ante absolutionem iuratoriā cautionem hanc de stando mandatis Ecclesiæ exigens, pro Episcopo cautionem hanc exigit, & sic Ecclesiæ nomine Episcopus accipietur, vt iudex erit. arg. cit. c. eos.

Excipitur tamen, vbi qui ordinario iure, & proprio absoluere potest, absoluendi facultatem omnem alteri delegat, nam delegatus hic exigendo iuratoriā cautionem ab excommunicato de stando mandatis Ecclesiæ intelligitur nomine Ecclesiæ, ipsemet delegatus, vt habetur in cit. cap. ex tenore, in versi. Mandamus itaque, quatenus recepto ab eo iuramento, quod tuo debeat mandato parere, ipsum vice nostra a sententia qua tenetur, absolvas. Ex quibus verbis apparet iusiurandū de stando mandatis Ecclesiæ nil aliud esse, quam iusiurandum de parēdo mandatis eorum, qui absoluendi prædictam facultatem habent. Et de hoc itidem fat s.

- 4 Quoad tertium mandata Ecclesiæ quoniam sint, dico si is absoluit, qui iure proprio absoluere potest, mandata hæc dare debere.

Primum, ne deinceps delictum illud

illud committat, quamobrem in excommunicationem incidit, vt habetur in cit. capit. ex tenore. de sent. excom. Deinde, vt pœnam, seu satisfationem aliquam iniungat. Si vero non iure proprio id facit vi iusiurandi eius præcipiet, vt excommunicatori, eive, a quo alias iure absoluendus erat, se præsentem offerat, vt habetur in c. de cætero. de sent. excomm. & in c. ea noscitur, in fine, & in ca. quod de his, eod. & generatim in c. eos. de sent. excom. & ut nos abundè id declarauimus in Tractatu nostro de Censuris. c. 19. §. 5. num. 2. Tab. 1. Et de hoc etiam satis.

5 Quo ad quartum, † scilicet illud satisfaciendo in quam partè accipiatur, in duas accipiendum censeo.

Primum, vt explicet illud de stando Ecclesiæ mandatis, vt scilicet illud stando, significet satisfaciendo, & sic dictio illa Et, pro idest, accipiatur, & ob id proinde sit, ac si dixisset. Nec etiam tunc absoluatur in articulo mortis, nisi de satisfaciendo Ecclesiæ mandatis cauerit, & pro hoc facit ca. ex parte. 1. in fine. de verb. signifi.

Secundo intelligi potest, vt sit diuersum a priore, nã copula Et, inter diuersa ponitur, ut inquit Glo. in Rubr. ff. de iur. & fact. ign. & ob id significat, vt excommunicatus hic, antequam absoluatur, caueat non solum de stando mandatis Ecclesiæ, verum etiam & de satisfaciendo ijs, quos læsit, hoc

enim facere excommunicatus et debet, vt habetur in cap. cum desideres, in fine. de sent. excomm. quæ interpretatio mihi non displicet, nam, vel deinceps moriatur excommunicatus, obligatio illa ad hæredes etiam transit. arg. c. a nobis. 2. de sent. exco. Et de hoc itidem satis.

His præmissis, iam regulam ponamus.

S V M M A.

- 1 *Articulo mortis existente, inferior Romano Pontifice absoluere excommunicatum per Bullam non potest, nisi de stando mandatis Ecclesiæ cauerit.*
- 2 *Cautione ommissa ab excommunicato nihilominus ualet.*
- 3 *Forma necessaria absolutionis ab excommunicatione adhibenda est alioquin absolutio non ualet.*
- 4 *Forma non necessaria ad absolendum quamam sit, & quando adhibenda.*

I.

§. De proposita re nobis regulam ponendam proposuimus, iam igitur ipsam ponamus.

In articulo mortis ergo constitutum † excommunicatum per hanc Bullam absoluere non potest inferior Romano Pontifice, nisi de stando Ecclesiæ mandato, & satisfaciendo excommunicatus

catus ipse prius cauerit, vt habe-
tur in proposito verſi. Quæ regu-
la locum habet, quicumque ſit hic
excommunicatus, & ob quameū-
cunque cauſam poſitam in hac
Bulla.

Excipitur tamen primo, vbi ex-
communicatus id non poteſt, exē-
pli gratia excommunicatus huius
modi morbo oppreſſus dolet ſe
Deum offendiſſe, & inquit ſe para-
tum eſſe facere omnia, quæ vult
Eccleſia, & curat accerſiri ad ſe
parochum, qui eum abſoluat, ſed
vbi venit, excommunicatus ille,
iam rationis uſum amiſit, & ob id
iuratoriā cautionem præſtare
non potuit, plane hic abſolui a pa-
rocho valebit, & debet. argum.
cap. a nobis. 2. de ſentent. excom.
etenim ad impoſſibile nemo obli-
gatur. l. impoſſibile. ff. de regul.
iur.

2 At quid ꝑ ſi cautio hæc omitta-
tur, cum præſtari poſſet, an abſo-
lutio valebit? Communiter con-
cluditur abſolutionem hanc vale-
re, vt diſputauimus in Tractatu
noſtro de Censuris, capit. 19. §. 5.
num. 3. Tab. 1. ualebit igitur abſo-
lutio. Hucusque vidimus ad abſo-
lutionem hanc conſequendam in
mortis articulo ſatiſfactionem
hanc requiri.

Verum an reliqua ad abſolutio-
nem tribuendam pertinentia ad-
hibebuntur, & ſic an forma ordi-
naria ſeruabitur, ex quo nihil præ-
ter cautionem prædictam Bulla

3 expreſſit? Planè forma ꝑ neceſſaria,

quæ eſt Abſoluo te, ſine dubitatio-
ne adhibenda eſt, alioquin nihil
fieret, non enim quibuſcunq. uer-
bis, & quacunque ratione, Roma-
no Pontifice excepto, excommu-
nicationis abſolutio tribui poteſt,
ut id ſenſit Gloſ. communiter re-
cepta in Clemen. ſin. in ſin. de ſen-
tent. excommunicat. & ut nos id
pluribus probauimus in Tracta-
tu de Censuris, Tabul. 1. capi-
tul. 22.

4 De forma vero ꝑ nõ neceſſaria,
& de ordine obſeruari ſolito in
abſolutione idem ſentimus, vt ſci-
licet adhibeantur, videlicet.

Primum præter iuſiurandum
de parendo mandatis Eccleſiæ, vt
læſo ſatiſfaciat, ſi poteſt, alioquin
aut pignoribus, aut fideiuſſorib.
& quando nihil horum adeſt, iu-
reiurando caueat de ſatiſfacien-
do, vt habetur in capit. ex parte. 1.
iunct. Gloſ. de verbo. ſign. & ut di-
xit Nauar. in Man. cap. 26. nume-
7. & nos in eadem Tab. 1. capitul.
19. §. 6. vbi abunde rem hanc egi-
mus.

Secundo, ut uirga cedatur, Pſal-
mi pœnitentialis alicuius recita-
tione adhibita.

Tertiò, vt addantur etiam pre-
ces illæ Kyriæ eleyſon, Chriſte ele-
yſon, Kyrie eleyſon. & Pater no-
ſter, & quatuor verſiculi cum ſuis
reſponſis, ſcilicet.

Verſ. Saluum fac ſeruum tuū.
Reſp. Deus meus ſperantem in
te.

Verſ. Domine exaudi oratio-
nem

rem meā. Resp. Et clamor meus ad te ueniat.

Verf. Dominus Vobiscū. Resp. & cum spiritu tuo. Et oratio illa Oremus. Deus, cuius proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationem nostram, & hunc famulum tuum, quem excommunicationis catena cōstringit, miseratio tuæ pietatis clementer absoluat, vt habetur in capi. a nobis. 2. in fine, & ibi DD. not. de sentent. excommun. & nos in Tractatu de Censuris abundè rē hanc egimus ca. 31. Tab. 2. hæc inquam omnia facienda sunt, vbi potest quis ea facere, ac debet, ut habetur in eodem cap. 31. §. 1. cum duobus seq. Nam ubi princeps alicui concedit, ut actum faciat, quem alias de iure non poterat, intelligitur concessisse secundum formam solitam fieri. argu. l. si quando. C. de inof. test.

Præter cautionem iuratoriam illam igitur expressam a Bulla, & dicta proximè absoluens adhibebit.

Immo, vbi quis vult absolui ab excommunicatione, in quam incidit, ob hæresim, vel schisma, vel apostosiam, quæ hæresim coniunctam habent, quod quando fiat suo loco declarauimus, prius hic abiurare hæresim, vel schisma, vel apostosiam debet, ut habetur in cap. ad abolendam. de hæret. & in cap. ego Berengarius, de consecr. dist. 2. & in c. saluberrimam. 1. q. 7. atque sic tradidit Nauar. in cō

fil. 1. q. 25. num. 61. de constitu. & Alvarez in suo Speculo Summorum Pontif. Impe. ac Reg. in cap. de abiurationis forma obseruanda per hæreticos, cum contingit eos ad fidem, & ad Ecclesiam redire, vbi & formam etiam abiurationis ponit pagin. 281. Hæc autè abiuratio fit ad arbitrium Episcopi, vel Inquisitoris, & in foro exteriori, ut colligitur ex uerbis eius abiurationis.

Hæreticus mentalis autem absolute ab excommunicatione non eget, nam in eam non incidit, vt probauimus supra in 2. par. c. 1. §. 1. num. 16. Sicut nec etiam in ipsam incidit, ubi rescipiscens & ab errore discedens confitetur hæresim alicui uel in foro pœnitentiæ, vel extra, quo sciat qua ratione se eo peccato liberet. Tum quòd nõ se hæreticum esse, sed fuisse hac ratione indicat, ex quo eam iam detestatus est. Tum quod pœnitens hæresis, eamque in foro conscientie explicans in excommunicationem incideret, quod absurdum est, nam quando hæresim confitetur, iam ipsam detestatus est, & eam confitendo non peccat, imo meretur, in excommunicationem autem quis nõ incidit, ubi meretur, sed ubi peccat. c. nullus, & c. nemo Episcoporum. 1. 1. q. 3. & facit c. cū voluntate. de sent. excō. atque sic dixit Couar. in Reg. Peccatum. 2. par. in initio. num. 7. in fine, ubi & Franc. Victor. & alium quendam id tenuisse testatur, 2c sequitur.

Quod

Quod itidem dictum est in antecedenti Verſ. vbi excommunicatus impedimento aliquo detinetur, quominus adeat excommunicatorem, ab inferiore absolui poſſe, etiam ſi in mortis articulo non ſit, locum non habet hodie ob decretum incip. Sacra Cōgregatio, quod ponendum in hac parte curauimus, ob uerba hæc in eo poſita, Nullo caſu etiam neceſſitatis, vel impedimenti, iunã. l. non eſt nouum, cum duabus ſequen. ff. de ll. correctum enim eſt per ipſum decretum in foro conſcientiæ. ca. eos. de ſent. excommu. libr. 6. Sed de his hæc tenus, ad alia tranſeamus.

Verſ. Etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & quarumuis ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, ac eorum Monasterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs,

Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus per nos, & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij, decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conſeſſorum, & in nouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

S V M M A.

- 1 Absolui excommunicati per hanc Bullam ab eo non poſſunt, qui inferior eſt Romano Pontifice, eſto priuilegium habeant, ut absolui poſſint, quæ regula multis modis amplificatur, ac declaratur.
- 2 Confratres Sanctiſſimi Corporis Chriſti, Sanctiſſimi ve Roſſari, & huiuſmodi absolui nequeunt ab his cenſuris, eſto priuilegium ad id habeant, ob illas confraternitates.
- 3 Episcopis facultas data absoluendi hæreticos occultos per Triad. Synod. an reuocata ſit per hanc Bullam, & quid de alijs caſibus occultis.

IN

IN hac parte reuocantur priuilegia omnia tam presertim, quam futura, quibus permittitur, ut quis ab alio, quam a Romano Pontifice ab his censuris absoluator. Et quoniam nihil est, quod premiti necesse sit, si quid enim declaratione egebit, suo loco declarabimus, ob eam rem regulam ponamus.

I Absolui ergo non possunt excommunicati per hanc Bullam ab eo, qui inferior est ipso Romano Pontifice, esto ad id priuilegium habeant.

I Id quod locum habet. Primo vel personæ Ecclesiasticæ secularisue sint quæcunque, quæ priuilegium hoc habeant, ut. excommunicati per Bullam Cænæ Domini absolui ab alio, quam a Romano Pontifice possint, ob verba illa Quibuscunque personis Ecclesiasticis secularibus.

Hæ autem sunt clerici, qui nullam religionem profitentur, neque ingrediuntur, & dicuntur seculares, quoniam a seculo, & a secularibus se non remouent, sed cum illis viuunt.

I Item locum habet vel personæ huiusmodi Ecclesiasticæ regulares sint, vel Mendicantium, vel non Mendicantium, vel militiarum, ob verba illa Et quorumuis Ordinū etiam mendicantium, vel militiarum regularibus. Regulares autem personæ sunt, quæ in aliquam religionem ingressæ sunt, ut habetur in rot. tit. de regular. & de stat. Mo-

nach. & hæ triplicis generis sunt, fratres Minores Sancti Francisci, alia de ordine non mendicanti, cuiusmodi sunt fratres, & Monaci Sancti Benedicti, alia sunt de Militia aliqua, cuiusmodi sunt Equites Meliuetani, & Calatrauæ, nam & ipsi regulam profitentur, & dicuntur de Militia, quoniam ipsorum munus est pro Christi fide militare.

Tercio locum habet, esto prædicti excommunicati priuilegium habentes Episcopali, maiorive dignitate præditi sint, utpote vel Patriarchæ, vel Archiepiscopi, vel Cardinales, & hoc ob verba illa, Etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis.

Quarto locum habet, esto priuilegium hoc habeant ratione ordinis, de quo sunt, ob verba illa ipsisque ordinibus, ut exempli gratia concessum est ordini Fratrum Minorum tale priuilegium, fratribus ergo huius ordinis priuilegium hoc non proderit, quo ad hanc Bullam.

Quinto locum habet, esto priuilegium hoc habeant ratione loci in quo sunt, utpote concessum est priuilegium aliquibus monasteriis, ut sui fratres possint absolui ab alio, quam a Romano Pontifice, & hoc ob ea verba, & eorum monasteriis, Conuentibus, & Domibus, monasteria vero, Conuentus, & Domus pro iisdem locis accipiuntur, sed pro locorum consuetudine variè

riè nominantur, id enim monasterium, Conuentus, & Domus sunt.

2 Sexto locum habet, esto priuilegium hoc habeant ratione congregationis, vel uniuersitatis de qua sunt, ob uerba illa Ac Capitulis, Collegiis, Cōfraternitatibus, Congregationibus, Capitulis, cuiusmodi est Collegium canonicorum Ecclesiæ Imolensis, Collegiis, cuiusmodi est collegium Iesuitarum; Confraternitatibus, † cuiusmodi est Societas Sanctissimi Corporis Christi, & Societas Sanctissimi Rosarii Beatissimę Virginis, Congregationibus, cuiusmodi est congregatio illa clericorum Sanctę Marię de Nauicella Romę. Si ergo uniuersitates hæ, & congregationes priuilegium hoc habent, ut qui de ipsis sunt, ac sunt, absolui ab aliis possint, tamen ob hanc Bullam eis non proderit.

3 Septimo locum habet, esto priuilegium hoc habeant ratione hospitalium, locorum uel piorum; ob uerba illa Hospitalibus, & locis piis, ut exempli gratia, qui sūt de aliquo Hospitali, uel alio loco pio concessum est, ut absolui possint ab alio, quam a Romano Pontifice.

4 Octauo locum habet, esto laici sint qui priuilegium hoc habent, quacunque dignitate præditi, etiã Imperiali, Regali, & alia, ob uerba illa Necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana Excellentia fulgentibus, esto igitur

Imperatores, Reges uel priuilegiū hoc habeant, tamen quoad hanc Bullam eis non proderit.

5 Nonò locū hēt uel priuilegiū concessum sit ab hoc Romano Pontifice, uel per antecessorem, uel successorem, uel per decreta cuiusuis Concilii, ob uerba illa Per nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilii decreta. Sedes autem dicta est Sedes Apostolica, & accipitur uel pro successore, uel antecessore huius Romani Pontificis. Illud autem cuiusuis Concilii accipiendum est pro Concilio generali, nam alia Concilia scilicet provincialia, uel diœcesana, quoniam inferiora sunt ipso Romano Pontifice, priuilegia huiusmodi concedere nequeunt, argum. cum inferior. de mai. & obed. De Concilio generali igitur accipiendum illud est, quod auctoritate Romani Pontificis congregatur, & ab eodem confirmatur, ut de Trid. Synod. habetur in fin. Nec repugnat illud Cuiusuis, quasi cōplectatur Concilium provinciale, & diœcesanum, nam intelligitur de quocunque Concilio generali, ut pote uel sit Concilium Lateranense, Meliuetanum, & huiusmodi.

6 An igitur † per hanc Bullam derogatum est Trid. Synod. ca. 6. de reform. sess. 24. ubi conceditur Episcopis facultas absoluendi in quibuscunque casibus occultis, & etiam ab hæresi, ut. s. Episcopi absoluerent possint ab hæresi, & ab aliis

liis casibus huius Bullæ, ubi occul-
ti sunt? In hac quæstione variæ
DD. sententiæ sunt, quarum prima
fuit Feliciani Episcopi Scalensis
in suo Enchiridio de Excommu-
cap. 18. ubi dixit potestatem per
Concilium traditam suspensam es-
se, eandem sequitur Pau. Fusch. quo
ad absolutionem, ab hæresi in tra-
ctatu suo de iustit. & regimi. Ecc. c.
31. num. 5. lib. 2. ubi & Gregorium
xiii. vius vocis oraculo ita id de-
clarasse testatur, & quo ad hæresis
absolutionem dixit Nauarr. se au-
diuisse Romanum Pontificem id
non permittere, in Man. c. 27. nu-
760. vers. Septimo dico, ibi Huic.
§. Probari autem potest horum sen-
tentia, quoniam Bulla derogat cu-
iusvis Concilio, ut vidimus, ergo
& decretis Concilii Trid. ex quo
enim cuius derogat, ergo omni-
bus derogat, ergo nullum exclu-
dit. arg. c. solitæ, in fine. de maior.
& obed. & l. Iulianus. ff. de leg. 3.
Contrariam sententiam sequun-
tur nonnulli alii, quos refert, ac se-
quitur Mart. Alf. de Viual. in Can-
delabr. in par. 1. eius Tractatus de
Absol. & in 2. par. in explana. Bul-
læ Cens. Domini. §. quod si fortè.
num. 141. Probatur autem per ip-
sum.

Primò hac ratione, quia sic ait
Pium Quintum de hoc interroga-
tum respondisse, & DD. Salmanti-
cæ ita tenere.

Hæc ratio nihil facit, nam cum
facti sit, facta non præsumuntur,
nisi probentur. arg. c. 1. de consti.

li. 6. ex quo igitur per Bullam Pii
Quinti id non apparet, dicere id
non debemus, nam contrarium
Gregorium xiii. respondisse su-
pra dixi.

Non illud etiam de DD. Salmã-
ticæ quicquam facit, quando qui-
dem nec rationem, nec legem vl-
lam ab ipsis allegatam refert, er-
go nihil interest, erubescimus. n-
cum sine ratione loquimur. §. con-
sideremus. in auth. de trien. & se-
miss.

Secundo dicit idem Viualdus
multos Episcopos in Hispania uti
facultate ipsis a Trid. Synod. tra-
dita.

Hæc ratio etiam mihi nihil qua-
drat, nam non hic quæritur, quid
fiat, sed an id iure fiat, & ob id e-
xemplis iudicandum non est. arg.
l. nemo. C. de sent.

Tertio ait idem Viualdus cõce-
ditur Episcopis, ut absoluant hæ-
reticum occultum, quod est plus,
ergo & ut alios excommunicatos
occultos per hanc Bullam concel-
sum esse dicendum est, arg. c. cui
conceditur. de regul. iur. lib. 6. Ad
hoc argumentum infra responde-
bitur.

Postremo dicebat, ubi Papa le-
gi alicuius Concilii derogat, opor-
tet, ut exprimat, quod hic non est
factum per Bullam.

Ad hoc respondetur satis id ex-
pressisse, ex quo cuiusvis Concilii
decreta tollit. arg. l. nominatim.
ff. de lib. & post hu.

Postremo negatur id oportere,
arg.

arg. c. proposuit. de concess. præb. Tertia fuit opinio Nauar. qui dicebat hanc Bullam limitari per Trid. Synod. eod. c. vt scilicet locū non habeat, vbi occulti sunt, qui in excommunicationes has incidunt, nam Trid. Syno. loquitur de occultis, Bulla vero generaliter, & hanc opinionem probat Nauar. hac ratione, quoniam lex specialis non censetur tolli per generalem, siue præcedat, siue sequatur, vt dixit Glo. recepta in auth. offerat. C. de lit. contesta. & facit capitu. in toto iure. de regul. iur. li bro 6.

Quid igitur concludendum? Antequam quæstionem hanc absoluam, præmitto quæstionem hanc de iure disputari, & non qd hi, illive Episcopi seruent.

Postremo disputari in casu, vbi Roma, Pontif. quid ipse velit, non declarauit, nam tunc ab eius declaratione discedendum non est, eius enim est legem interpretari, cuius est eam ferre. argum. l. fin. C. de leg.

His præmissis sequor opinionē hanc, s. per Bullam Cœnæ Domini sublatam esse facultatem Episcopis absoluendi hæreticos occultos, concessam alias eis a Trid. Synod. sess. 24. de reform. capitul. 6. quam opinionem vti verissimam sequendam, & vbi casus occurrat, executioni mandandam concludo.

Nam a fide dignis audiui ita interpretatos esse Illustrissimos

ac Reuerendissimos Cardinales qui sacre Congregationi Concilii deputati sunt. Ita quoque in sacro pœnitentiariæ foro resolutum esse.

Ita denique vbique locorum seruari, cum in Romana Curia quæ aliarum norma & magistra est, vt supra decretum fuerit.

Quoad alios casus in dicta Bulla Cœnæ Domini reseruos idem penitus dicendum est, quod diximus de hæresi occulta, nam hoc idem pluries conclusum est Romæ in Sacra Congregatione Concilii, & in foro sacre pœnitentiariæ antedictis, & hanc veritatem docet etiam Nauar. Tom. 1. capi. 27. nu. 275. & tandem amplexus est etiā Mar. Alf. de Vinal. in suo Candela br. hoc anno 1602. recognito, & nuper Venetiis impresso prima p. de absol. sacram. tit. 1. nume. 13. quicquid igitur alii sentiant, ab hac opinione discedendum non est.

Verum quod supra Episcoporum mentio facta est, & Episcoporum gradus quatuor sunt, vt supra declarauimus Cap. 1. nume. 2. cum multis seq. hic Episcoporum nomine Rom. Pont. excepto, comprehenduntur omnes alii inferiores prælati, s. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi, & multo magis his inferiores, ut colligitur ex hac Bulla.

Decimo locum habet, ut non absoluantur prædicti per privilegia quacunque ratione concessa,

sci-

scilicet aut verbis, aut litteris, aut alia quacunque scriptura, ob verba illa Verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura.

Vndecimo locum habet, vt nō absoluantur prædicti per priuilegia, vel generatim, vel speciatim concedantur.

Generatim, exempli gratia, si dicatur. Concedimus licentiam, vt possint absolui ab excommunicationibus, & censuris reseruatis Romano Pontifici, qui cooptantur in Societatem Sanctissimi Corporis Christi. Speciatim, si concedatur eadem licentia, exempli gratia absoluedi a censuris Bullæ Cœnæ Domini, & hoc ob verba illa, In genere, vel in specie.

Postremo locum habet, vt non absoluantur prædicti per priuilegia, vel sint innouata, vel nunc recenter concessa, ob verba illa Concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum. In omnibus igitur his casibus priuilegia non profunt. Sed iam casus, in quib, profunt, & per quæ priuilegia facultas hæc datur, contemlemur, id quod in sequenti versiculo præstabimus.

Verf. Nisi in eis etiam casus præsentibus litteris expressi comprehendantur.

S V M M A.

- 1 Absoluere a censuris Bullæ huius potest, qui priuilegium habet absoluendi continens in indiuiduo casus ipsius Bullæ.
- 2 Absoluendi facultate data ab omnibus censuris etiam Romano Pontifici reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, absolutio tribui nihilo magis poterit cœsurarum, quæ in Bulla habentur.
- 3 Absoluendi facultate data in indiuiduo in casu aliquo Bullæ Cœnæ Domini, in aliis autem generatim, an absolutio tribui possit a casibus generatim expressis.
- 4 Absolutio tribui potest a casibus Bullæ Cœnæ Domini, ubi generatim absoluendi facultas tributa est, modo derogatæ sit clausulæ prohibenti absolutionem, nisi in indiuiduo facultas tributa sit, ex quo modo ipsi derogatur.

Hic explicatur, quibus priuilegiis inferior Romano Pontifice facultatem absoluendi ab his casibus habeat, & sunt ea quibus casus huius Bullæ comprehenduntur, id est vbi in concessione absolutionis in indiuiduo facultas datur absoluendi a casibus, qui in Bulla sunt, exempli gratia, vbi dicitur, Concedimus licentiam absoluendi ab excommunicatione, in quam quis aut ob hæresim incurrit, aut ob armorum delationem ad Christiani nominis hostes. Ex quo habemus alium casum, vbi quis a Censuris huius

Ff Bul.

Bullæ absoluere potest.

Et hic ergo regulam de more ponamus.

Absoluere igitur inferior Romano Pontifice ab his censuris potest, qui privilegium habet absoluendi ab his censuris continens casus ipsius Bullæ eo modo, quo exemplis proximè declarauimus, vt habetur in versic. In indiuiduo, ergo expressi casus hi in cōcessione esse debent, nam Bulla vult, vt casus hi comprehendantur in privilegio, ac casus hmoi in indiuiduo sunt, vt per se patet, ergo in indiuiduo exprimi debent. Quare si facultas simpliciter absoluendi ab omnibus censuris concedatur, de reseruatīs in Bulla non intelligetur concessa, nam in hac cōcessione casus Bullæ in indiuiduo non continentur, vt per se patet, & facit ea. pen. §. fin. de penit. lib. 6.

Hac igitur facultate absoluere poterit a Censuris omnibus, sed non reseruatīs Romano Pontifici.

2 Si idem t facultas concedatur absoluendi ab omnibus censuris etiam Romano Pontifici reseruatīs, neque hic a censuris Bullæ quis absoluetur, tum quod casus Bullæ non continentur in hac concessione in indiuiduo, quod requiritur, vt habetur in versic. proposito, tum quod vbi speciatim exprimi quid debet, non sat est generalis, & quæcunque expressio, vt dixit Glo. in capitu. inquisito-

res in verb. expresse. de haret. li. 6. quam sequitur ibi Gemin. & Philipp. Franc. idem inquirunt cit. auctores in c. periculosum. de sen. ex com. eod. lib.

Non demum, si concedatur facultas absoluendi a censuris, seu reseruatīs in Bulla Cōnæ Domini, nam non in indiuiduo, sed generatim, & uniuerse expressi sunt.

3 Verum, quid t si casus unus exprimitur in indiuiduo, reliqui vero generatim, & uniuerse, vt ex. g. concedimus licentiam absoluendi ab excommunicatione, in quam quis incidit, ob violatam Ecclesiasticam libertatem, exigendo vestigalia a personis Ecclesiasticis, & a reliquis etiam excommunicationibus, quæ sunt in Bulla Cōnæ Domini.

Ego censeo neque in hoc casu a censuris generatim expressis absolui quem posse, nā sicut vbi nullus casus expressus est, absolui nequit, ita & vbi aliquis tantum, a reliquis, qui non sunt expressi, absolui non valebit, valet enim argumentum de toto ad partem. ar. l. que de rota. ff. de rei vin.

Nec repugnat ea. qui ad agendum. §. fi. de procul. li. 6. vbi expresso vno casu ex iis, qui speciale mādātum requirunt, omnes alii concessi intelliguntur, nam pro forma hic datum est, ut casus expressi in indiuiduo sint, vbi vero secus, nisi ergo in concessione casus Bullæ exprimatur, absolui ab ipsis quis
non

non poterit, vel nisi concedatur absolutio a grauiore, vt supra diximus de absoluteione ab hæresi.

4 Excipitur tamen vbi illi clausula Romanus Pontifex derogaret, quod duobus modis fieri potest, primo, vbi vel directe in concessione se velle casus prædictos pro expresse contentis, & expressis, ac si ad verbum inserti essent. Vel vbi diceret, Non obstantibus quibuscunque, etiam si essent talia, quorum mentio facienda esset de uerbo ad verbum, quorum tenores volumus haberi pro expressis, nam per hanc clausulam tollitur necessitas illa tenorem contrariorum inferendi, ut id pluribus probauit Nauarr. in capitu. si quando, excep. 1. num. 1. de rescri. & Viuald. in sua Syluest. opinion. 95. & Couar. in Rubr. de testam. par. 1. num. 10. quod seruauit auctor huius Bullæ in Bulla Iubilei publicata anno 1594. tertio Non. Decembris Ponti. sui anno tertio, nam dans licentiam absoluendi ab omnibus censuris, etiam in literis Cenzæ Domini contentis sic inquit; Quarum tenores præsentibus haberi volumus pro plenè, & sufficienter expressis, ac si ad verbum insererentur. Et ex hoc habemus alium casum, in quo quis absolueret potest, vbi scilicet ei clausula modis prædictis derogatum est.

Secundo derogatur huic clausula, id que omnino, vbi illam tolleret, vel auctor huius Bullæ, vel

eius successor, id enim potest, ex quo antecessor successor legem dicere non potest, a qua discedere non liceat, c. innotuit. de elect. Sed de hoc capite satis, ad aliud ueniamus.

De penis absoluentium excommunicatos per hanc Bullam sine licentia.

Cap. III.

Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absoluteionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, grauius contra eos spiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus processuri.

S V M M A.

- 1 *Absoluens sine licentia excommunicatos per hanc Bullam in excommunicationem incidit, que excommunicatio, quousque pateat, declaratur.*
- 2 *Absoluens una absoluteione plures sine*

Ff 2 licen-

licentia in plures excommunicatio-
nes incidit.

- 3 *1. solvens sine licentia excommuni-
catos per hanc Bullam in quibus casi-
bus in excommunicationem non inci-
dat.*
- 4 *Absolutio excommunicationis eius, in
quam incidit absolvens excommunica-
tos per hanc Bullam sine licentia, an
Romano Pontifici reservata sit.*

IN hoc Capite de eorum pœnis
igitur, qui irretitos censuris p
hanc Bullam sine licentia, & de fa-
cto absoluunt, & quoniam pœna
duplex est, alia excommunicatio-
nis, alia arbitraria, ob eam rem
duas regulas, quarum vna de ex-
communicatione erit, altera de se-
cunda, ponamus.

- 1 *Absolvens igitur sine licentia,
& ubi quis facultatem absolven-
di non habet excommunicatos, &
his censuris irretitos per hanc
Bullam, in excommunicationem
ipso iure incidit, ut habetur in Ca-
pite proposito.*

Quæ excommunicatio afficit,
quicumque sit, qui absolvere co-
natur, cum ob dictionem illam
Alicui, quæ neminem præscribit,
tum quòd, exceptis casibus præ-
dictis in antecedenti Capite, præ-
ter Romanum Pontificem nemo
alius absolvere potest, vel igitur
clericus secularis, vel regularis
sit, & quacunq; dignitate, ordi-
neve insignitus in excommunica-
tionem hanc incidit.

Quare, & si Episcopi alias priui-

legiū habent, ne in suspensionem
incidant, nisi eorum mentio ex-
pressa fiat, ut habetur in capitul.
quia periculosum. de sentent. ex-
commu. libro sexto. tamen quòd
privilegium illud huc non perti-
net, ob eam rem pœnam hanc si-
ne licentia hos absolventes non
evadent.

Secundo afficit excommuni-
catio hæc, vel unum, vel plures
quis absoluat, ob verba illa Ana-
themate laqueatis, vel eorum ali-
cui.

- 2 *At quid si eadem absolutio-
ne plures absoluat, an in unam,
pluresve excommunicationes inci-
det? Ego censeo in plures ex-
communicationes eum incidere,
in tot scilicet, quot sunt, qui absol-
vuntur, ut diximus in Tractatu
nostro de Censuris de percutien-
te plures clericos una percussio-
ne.*

Tertio excommunicatio hæc
afficit, quicumque sit, qui absolua-
tur, tum quòd Bulla non distin-
guit, ergo nec non distinguere de-
bemus. arg. leg. de pretio. ff. de pu-
bl. in rem act. tum quòd quacunq;
ratione quis privilegium habeat,
absolui non potest præterquam a
Romano Pontifice, ut vidimus
in antecedenti Capite, nisi conti-
neat casus Bullæ in individuo,
vel nisi ei clausulæ omnino dero-
garum sit.

Quarto absolutio nulla est,
nam ad eam tribuendam potestas
requiritur necessario, ergo nul-
la

sa est, tributa ab eo, qui potestate non habet, atque sic dixit Armil. in verb. Excom. 87. & est communis, ut ait Viuald. in Candelab. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. §. quod si forte. num. 139. & habetur in decreto Clementis Octaui supra posito. In omnibus igitur his casibus in excommunicatione quis incidit.

Postremo aliis pœnis afficitur relatis, & iniustis eod. Decreto Clementis Octaui, Sed iam casus ponamus, in quibus quis excommunicationem, & alias pœnas euadit.

3 Primum igitur in excommunicationem hanc non incidit absoluen- do, qui inscitia, & ignorantia, non tamē crassa, obliuione incogitantiaue absoluit, ut pote est sacerdos non litteratus, & homo simplex, qui se absolueri posse existimat, vel pœnitens inquit se habere priuilegia aliqua, quæ tamen non habent clausulam prædictā, nec eius reuocationem, hic ergo in excommunicationem non incidet, nam non ex præsumptione id facit, quod requirit Bulla, ob verbum illud præsumperint, sed ex ignorantia, ex quo igitur verba ei non conueniunt, ergo nec dispositio. argument. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect.

Nec repugnat si dicatur probabilem ignorantiam hunc non habere, quoniam quisque scire debet, quæ ad suum officium pertinent. argum. §. Imperitia, in Iustit.

de leg. Aquil. cum cit. ibi a Glo. & quisque parochus penes se Bullā hanc habere debet, ut infra videbimus, nam & si in hoc peccat, nō tamen ex præsumptione, quæ ad hanc excommunicationem subeundam requiritur, etenim alias, etsi religiosi absoluentes a censuris, & ministrantes sacramenta quædam sine licentia contra Cle. 1. de pri. in excommunicationem eius Cle. 1. incidunt, ubi ex præsumptione id faciunt: religiosus tamen vir, qui ex ignorantia id facit, excommunicationem eam non incurrit, ut dixit Zabar. ibidem quæstio. 22. numer. 39. & Caietan. in Summ. in ver. Excommunicatio. capitu. 64. ibi, no. 1. & Armill. in verb. Excommunicatio. 49. nam in hoc præsumptio non est, quæ significat dolum, & contemptum, ergo idem & hic, atque sic dixit Nauarr. in Manual. capitul. 27. numero 73. versicul. Declaratio prima, & in cap. accepta, opp. 8. num. 32. de restit. spol. & in consi. 19. de reb. eccl. non alienan. num. 3. lib. 3. & Mart. Alfons. de Viuald. in Candelabro, in Explanatione Bullæ. §. quod si forte. num. 138.

Secundo in excommunicationem hanc non incidit, qui probabili metu, vel vi absoluit, exempligratia excommunicatus minatur mortem suo Parocho nisi eum absoluat, nam & hic cessat præsumptio, quæ requiritur, ut quis in pœnam incidat, & fa-

cit. c. vnic. de ijs, quæ vi metufve
cauf. fiunt. lib. 6.

Tertio in excommunicationē
hanc non incidit, qui folum a pec-
cato abfoluit, quamobrem in ex-
communicationem Bullæ incidit,
nam folum excommunicatur ab-
foluens a censuris, ergo fecus fi a
peccatis, inclusio enim vnus alte-
rius exclusio est. argum. c. nonne.
de præfumpt. & l. cum prætor. ff.
de iudic. & ex diuerfis non fit illa
tio. argum. l. Papinianus exuli. ff.
de mi. atque fic dixit in fimil. Zab.
in cit. Clem. 1. in principio. nume.
21. q. 37.

Quarto in excommunicationē
nō incidit, vbi ioco abfoluit, nam
hic abfoluere non intendit, & ob-
id nec abfoluere præfumat, quod
requiritur, vt antea vidimus, quo
in excommunicationem quis inci-
dat.

Postremò in excommunicatio-
nem hanc non incidit laicus, qui
abfoluere præfumat, tum quod
materia hæc ei non cōuenit, & ob-
id Rom. Pōt. de ipfo fenfisse existi-
mandum non est. arg. l. fi vno. ff. lo-
cat. tum qd laicus nō dī abfolutio-
nem præftare, fed aburi, atque fic
in fimili dixit idem Zab. in ead.
Clem. 1. num. 1. q. 5. verfic. Ex hoc
infertur, vbi aliter laicos punien-
dos esse ait. Quare nec mulieres
etiam moniales, nec etiam religio-
sus conuerfus, vbi ordinem nō ha-
bet, in excommunicationem inci-
dit. vt dixit Zab. in ead. q. ergo idē
& hic.

Ego tamen excipio, vbi laicus
abfoluendi facultatem ab alijs cē-
suris a Romano Pontif. haberet,
& ea auctoritate fretus abfoluere
conaretur, nam hic præfumptio
notatur.

In his igitur cafibus quis penam
hanc euadit.

4 Atquæ an abfolutio excommu-
nicationis eius Romano Ponti. re-
feruata est? Nauar. in Man. capitu-
27. num. 73. verfi. Secunda. referua-
tam non esse ait, & hoc ob eam ra-
tionem, quoniam Romanus Pon-
tif. eam fibi non referuat, ergo or-
dinarijs concessa esse cenfetur. ar-
gumen. cap. nuper. de sent. exco.

Contrariam fententiam tamen
tenet Caietan. in Summ. in verb.
excommunicatio. capi. 77. & Ar-
mil. in verb. excommunicatio. 87.
& Syluest. in verb. abfolutio. 1. nu-
10. in fine, hanc tenet etiam Mar-
tinus Alfons. de Viuald. in Cande-
labro, in 2. part. in explanatione
Bullæ. §. quod fi forte. nume. 140.
& Rebuff. in Prax. benefi. in expo-
fit. Bullæ Cōnæ Domini. artic. 13.
ver. Illos autem. ibi Prima est, hæc
ego quoque fequor.

Probatum autem horum fenten-
tia hac ratione, quoniam in fine
huius claufulæ dicitur, Grauius
contra hos fpiritualiter, & tempo-
raliter, vt expedire nouerit, fe pro-
cessurum, at noscere non potest
quid expediat, nifi ipse abfoluat,
& in excommunicationem eos in-
cidiffe fciat.

Postremò, quoniam fibi aliam

pœnam. s. arbitrariam referuat, ergo & absolutionem huius excommunicationis, vna enim pars legis aliã declarat iurib. vulgarib. ex qb. apparet tacito absolutionẽ hanc sibi referuare, quod idẽ est et si expresse, par enim virtus taciti, & expressi est, arg. l. cum quid. ff. si cer. per. Addo ego nullam dubitationem hoc habere, ob Decretum quod supra posuimus Clementis Octaui, sed de hac regula satis, ad aliã veniamus, si illud prius addiderimus hic casum haberi, in quo quis de facto absolvens in excommunicationem incidit, cuiusmodi etiam habetur casus in Cle. 1. de priuileg.

Absolvens ab hac excommunicatione arbitraria pœna etiam punitur, vel temporali, vel spirituali, vt dicitur in fine huius Capituli. Quæ pœna declaratur eisdem modis, quibus excommunicatio prædicta, & Rom. Pontifici referuata est, sed iam ad aliud Caput veniamus.

De absolutione tributa ab excommunicationibus huius Bullæ, quibus excommunicatis non profit, & quo modo iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Rom. Ecclesiæ non obsit.

Cap. IV.

Declarantes, ac protestantes quamcunque absolutionem, etiam solemniter

per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius a præmissis cum vero proposito vltius similia non committendi destiterint, ac quo ad eos, qui contra libertatem Ecclesiasticã, vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex archiuis, seu capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari, ac nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari. Quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam,

Ff 4 tiam,

tiam, & tolerantiam nostram vel successorum nostrorum, quantocunque tempore continuatam in præmissis omnibus, & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vndecunque, & quandocunque quæsitis, vel quærendis nullatenus præiudicari posse, aut debere.

S V M M A.

- 1 Absolutio excommunicationis solemniter, & non solemniter tribui potest.
*Speciatim, & Generatim.
 Pure, aut sub conditione.
 Aliquando ad aliquem actum tantum.*
- 2 Absolutio tributa a Rom. Pontifice a censuris per Bullam latis non eos iuuat, qui a delictis non desistunt, quamobrem excommunicati sunt, quæ regula etiã declaratur.
- 3 Absolutio, quæ tribuitur ad aliquem actum gerendum, an profit excommunicatis per hanc Bullam.
- 4 Absolutio tributa a Roman. Pontifice excommunicatis per hanc Bullam

quando profit ijs, qui contra Ecclesiasticam libertatem statuta fecerunt.

CApit hoc in duas partes dividitur, quarum secunda incipit ibi. Quin etiam.

In prima parte declarat, & protestatur Rom. Pontifex se nolle ab solutionem ullam a se faciendam excommunicatis per hanc Bullam prodesse, nisi duo seruent, quorum primum generale, & ad excommunicatos omnes per hanc Bullam pertinet, alterum ad quosdam tantum, iuxta quæ duas regulas ponemus.

Verum quo dilucidiora hæc fiant, in ðnulla de absoluteione præmittenda sunt.

- 1 Præmitto igitur primum ꝑ absoluteionem excommunicationis duob. modis tribui, solemniter, & non solemniter. Solemniter secundum formam c. a nobis. 2. de sent. exco. quæ habetur in tractatu nostro de censuris Tab. 2. c. 31. quam & supra posuimus. Non solemniter, vbi necessaria forma tantum adhibetur, scilicet Absoluo te, nihil aliud faciendo.

Secundo præmitto absoluteionem excommunicationis aliquando speciatim, aliquando generatim tribui. Speciatim, vbi singularis persona, ac certa absoluitur, vt pote Titius, vel Seius.

Generatim, vbi plures certi, vel incerti absoluuntur, cuiusmodi fuit absolutio illa tributa anno

1593. Pōtificatus Clemētis vii i. i. i. i. s. , qui in excommunicationem incidērant, aut ob extractionem frumenti, aut ob delationem armorum prohibitorum, aut ob receptionem exulum, quæ Bulla incipit: Inter ceteras curas, nam permisit ibi, vt sacerdotes, & Ecclesig Antistites generatim hos absoluerent.

Tertiò præmitto absolutionem hanc tribui, aut purè, aut sub conditione, quæ dicitur absolutio ad cautelam, quæ datur infirmis, vbi quis dubitat excōmunicatus necne sit, de qua egi abundè in Tractatu meo de censuris. ca. 22. §. 1. Tab. 1.

Quarto præmitto absolutionē excommunicationis aliquando ad actum aliquem tantum gerendum tribui, vtpote ad testimoniū ferendum, de qua habetur in c. veniens. 2. de test.

Item, ut collatio beneficii valeat, de qua egi Rebuff. in Prax. benef. in versic. Teque absoluentes, declar. nou. prouis. & in repet. cap. postulastis. not. 2. nume. 109. cum multis seq. de cler. excomm. in. & Felin. in c. apostolicæ. in fine, de excep. & Quint. Mandol. in tractat. de signat. grat. in cap. absolutio ab excommunicatione, & Boer. decis. 190. nu. 3. His sic præmissis, iam regulam primam ponamus.

2 Absolutio igitur tributa a Romano Pontifice non iuuat, nec cōprehēdit eos, qui a delictis, quam

obrem excommunicati sunt, non desistunt, cum vero proposito vltius similia non committendi, vt habetur in initio huius Capituli. Quare si hæretico absolutio tribuatur, qui hæresim non deserit, vel propositum habet iterum ad hæresim reuertendi, huic absolutio non prodest, & absolutus non est, sicut nec etiam qui non deserit arma ferre ad christiani nominis hostes, uel animum habet iterum ea deferendi.

Hæc autem regula locum habet, vel solemniter, vel non solemniter absolutus sit, ob verba illa Quamcunque absolutionem; nam ex quo protestatur, & declarat quamcunque absolutionem his non prodesse, ergo nec sollemnis proderit, dictio enim illa Quamcunque omnem absolutionem, atque idcirco & sollemnem comprehendit. argumēt. capitu. solitæ. de maiorit. & obediē.

Item locum habet, uel speciatim, uel generatim absolutio tributa sit, ob rationem proximè allatam, Quare absolutio tributa beneficio Bullæ Clementis vii i. i. in casibus prædictis hisce nihil profuit.

Tertio locum habet, & sic non prodest absolutio, uel pure, uel ad cautelam tributa sit, ob eandem quoque rationem.

3 At quid de absolutione, quæ ad actum aliquem tantum gerendum tribuitur, quo absoluto ipso

so iure in excommunicationem iterum incidit, an excommunicatis per hanc Bullam proderit?

Quo ad testimonium ferendū, vbi aliunde testimonium haberi nō pōt, absolutio proderit, mō absolutus habilis ad testimonium ferendum remaneat, vt probauimus in tractatu nostro de censuris, vbi rem hanc egimus c. 4. nu. 18. Tab. 1. Quare excommunicato propter hæresim absolutio hæc non proderit, quoniam nec absolutus testimonium ferre potest, atque sic DD. tradunt in cit. ca. veniens. de testib.

Quoad absolutionem vero, vt a dñs valeat, quæ hac forma tribui solet, Teque a quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdici, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pēnis a iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, &c. ut refert Rebuff. in sua Prax. benefi. in forma nou. prouisi. ipsā prodesse concludo, nam propriè absolutio hæc non est.

Excipitur tamen vbi hæretico tribuitur, nam illa clausula & absolutio non prodest hæreticis, vt dixit Rebuff. in repe. c. postula. stis. 2. not. num. 101. de cler. excomm. mini. & in Praxi, in declaratione nou. prouisi. nu. 9. versi. Vnde hæc

absolutio, & Quin. Mando. in tractat. de signat. grat. in titulo de absolutione ab excommunicatione propè finem.

Item non prodest ijs, qui litteras Rom. Pontificis falsassent. Itē nec impediētibz Nuncios Apostolicos, vt cit. auctores eisdem in locis inquirunt, Rebuff. in eodem not. num. 112. & in Praxi ibid. nu. 11. & Mandos. eo. in loco propè finem.

Nō prodest etiam ei, qui ultra annum contumax in excommunicatione perseuerauit, vt asserunt cit. auctores, Rebuff. in eo. no. nume. 113. & in Prax. num. 10. & Mandos. ibid.

Postremò non prodest etiam alijs quibusdam, vt statuit Iulius Tertius, cuius constitutionem refert Rebuff. in Prax. eo. in loco. nume. 12. cuius constitutionem hic ponendam censuimus.

Statuit, & ordinauit Pontifex hic, huiusmodi absolutionem nō suffragari non parentibus rei iudicatæ, incendiariis, violatoribus Ecclesiarum, falsificatoribus, & falsificari procurantibus litteras, & supplicationes Apostolicas, & illis vtentibus, receptatoribus, & fautoribus eorum, ac res veritas ad infideles deferentibus, uiolatoribus Ecclesiasticæ libertatis, uia facti, ausu temerario, Apostolicis mandatis non obtemperantibus, & nuncios, uel executores Apostolicæ Sedis, & eius officialium, eis commissa exequentes impediētibz.

bus. Qui propter præmissa, uel aliquid eorum excommunicati a iure, uel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiã huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscumq; aliis, qui celsuris aliquibus, etiam aliis, quam ut præfertur, quomodolibet ligati in illis per annum continuum inforduerint.

Hac ibi, his ergo absolutio hæc non proderit, sed de hac regula satis, ad alteram ueniamus.

4 Non prodest etiam ꝑ absolutio a Rom. Pontifice tributa excommunicatis per hanc Bullam, propterea quod statuta contra libertatem Ecclesiasticam fecerint, nisi præter duo prædicta in prima regula, tria hæc fecerint.

Primum reuocauerint statuta hæc, & decreta quacunque, publicè. Publicè autem intelligo per proclama, scilicet per præconem, significando populo statuta talia sublata esse, uel publicè, scilicet in consilio, dum senatus habetur. Item amouerint ex archiuio alioque loco, ubi sunt, & deleuerint.

Postremo de his Romanū Pontificem certiores fecerint, tunc enim & non alias absolutio hæc ipsis proderit, ut habetur in uers. Ac quo ad eos, qui contra libertatem, sed de hac parte huius capituli satis, ad postremam ueniamus.

Uers. Quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios tacitos, uel expressos, ac etiam per patientiam, & tollerantiam nostram, uel successorum nostrorum quantumcunque tempore continuatam in præmissis omnibus, & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ undecunque, & quodocunque quæsitis, uel quærendis nullatenus præiudicari posse, aut debere.

S V M M A.

1 *Tolerantia, & patientia Roman. Pontificis erga eos, qui contra contenta in hac Bulla uenerint, nec non absolutio tributa, iuribus Apostolicæ Sedis, ac S. R. E. nullum præiudicium faciunt.*

2 **I**n hac postrema parte huius capituli protestatur, ac declarat se nolle per absolutionem huius-

iusmodi, per aliamue rationem iuribus Sedis Apostolicæ, ac sanctæ Ro. Ecclesiæ tam quæsitis, quam quærendis præiudicium fieri. Si ergo Roman. Pontifex absoluerit excommunicatos per hanc Bullam, non idcirco tamen propositum habet præiudicium facere iuribus iã dictis. Quare qui occupauit bona Sedis Apostolicæ, ac Romanæ Ecclesiæ, quamobrem excommunicatur per hanc Bullam, vt vidimus, esto absoluat, non tamen præiudicium facit Apostolicæ Sedi, quin suum habeat, idque merito, nam qui excommunicatus est alicuius gratia, ad eius interesse tenetur. arg. c. cum desideres. §. fin. de sentent. excom. Si quoque non per absolutionem, sed per alios actus contrarios, quibus videtur præiudicium fieri Sedi Apostolicæ, aliquid fiat, tantundem. Si demum patiat, ac toleret Roman. Pontifex aliquid, non intendit tamen præiudicium fieri dicte sedi. Quare principes, qui retinet loca Ecclesiæ, & non restitunt, esto Roma. Pontifex toleret, & id patiat, fortasse ne bellum moueat, non idcirco tamen præiudicium Sedi Apostolicæ facit, nec ob id dispensare cum dicta bona occupantibus censetur, esto alias patientia, & tolerantia dispensationem aliquando operetur, vt tradidit pluribus id Felin. in c. treugas, de treug. & pac. Immo nec absolutio tributa talia occupantibus proderit, nam vt vidimus in pri-

ma parte huius Capituli absolutio non prodest, qui a delicto non desistunt, quamobrem in excommunicationem Bullæ inciderunt, sed de hoc capite satis, ad aliud veniamus.

De derogatione eorum, qua impediunt, quo minus quis in excommunicationes huius Bullæ incidat, & suum effectum consequatur. Cap. V.

Non obstantibus priuilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiam si, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate: Vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis a prædicta sede, ex quauis causa etiam per viam contra-

tus,

ctus, aut remuneratio-
nis, & sub quauis alia
forma, & tenore, ac cum
quibusuis clausulis, etiã
derogatoriis concessis, etiã cõ-
tinentibus, quod excom-
municari, anathematiza-
ri, vel interdicti non pos-
sint per litteras Aposto-
licas non facientes ple-
nam, & expressam, ac de
verbo ad verbum, de in-
dulto huiusmodi, ac de
ordinibus, locis, nomini-
bus propriis, cognomini-
bus, & dignitatibus eo-
rum mentionem, nec
non consuetudinibus, e-
tiam immemorabilibus,

ac præscriptionibus quã-
tumcunque longissimis,
& alijs quibuslibet ob-
seruantijs, scriptis, vel
non scriptis, per quæ
contra hos nostros pro-
cessus, ac sententias, quo-
minus includantur, in
eis se iuuare valeant, vel
tueri. Quæ omnia quo
ad hoc eorum omnium
tenores, ac si ad verbum,
nihil penitus omisso in-
fererentur præsentibus
pro expressis habentes
penitus tollimus, & om-
nino reuocamus, cæteris-
que contrariis quibuscun-
que.

S V M M A.

1 Privilegia quacunque

2 Consuetudines etiam immemorabiles

3 Præscriptiones quacunque

4 Observantia quacunque.

} non prosunt, quo minus offendentes hanc
hanc Bullam in eius penas incidant.

IN hoc capite tolluntur, & re-
uocantur privilegia, consuetu-
dines, præscriptiones, & vniuersa

alia, quibus impeditur, quo mi-
nus hanc Bullam offendentes eius
penis comprehendantur, quam

rem

rem ut dilucidiorē habeamus, regulam more nostro ponamus. In has censuras, & pœnas igitur per hanc Bullam latas, eam offendentes, quicumque sint, & quodcumque priuilegium habent, incidunt.

1 Nam primo † regula hæc locū habet, vbi priuilegium, indulgentiæ, & litteræ Apostolicæ generales, specialesve, quibus contra hanc Bullam se tueri possunt, ipsis concessa sunt, ne hac Bulla comprehendantur, tunc etenim cuiuscunque ordinis, status, & qualitatis sint, & ob id vel clerici, vel laici, vel in dignitate constituti, Ecclesiastica, non Ecclesiasticaue, & Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, alique inferiores Ecclesiæ Antistites, necnon Imperatores, Reges, alique Principes vtri Bullam hanc ostendentes eius pœnis obligabuntur.

Item, vbi priuilegia hæc concessa sunt eorum Regnis, Provinciis, ciuitatibus, locisve aliis, idest ratione suorum locorum priuilegia hæc habent.

Tertio, ex quacunque causa concessa sint, etiam si per contractum, aut remunerationis causa, ob verba illa, Ex quauis causa, et per viam contractus, aut remunerationis, quibus casibus non facile priuilegia reuocantur, sicut ea, quæ per gratiam conceduntur, vt sensit Bal. in l. qui se patris. nu. 12. C. vnde liberi, & Ias. in l. non amplius. §. si certum. nu. 14. ff. de le. 1.

Quarto quacunque forma, ac renore priuilegia concessa sint, ob verba illa, Sub quauis forma, esto igitur motu proprio, qui multum operatur, concessa sint, hic tamen nihil proderunt, sicut nec etiam quibuscunque generalibus verbis concepta. Quinto, quibuscunque clausulis priuilegia munita sint, et si essent clausulæ derogantes iis, quæ ipsis priuilegiis derogarent, vt ex. g. si concessum esset priuilegium, ne quis Bullis huiusmodi comprehenderetur, & in eo esset inserta clausula, quæ derogaret omnibus aliis, quæ derogarent illi priuilegio, ob verba illa. Ac cum quibusuis clausulis etiam derogatoriis concessis.

Sexto, quamuis dicta priuilegia contineant, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non possunt per litteras Apostolicas, nisi faciant plenam & expressam mentionem, ac de verbo ad verbum huius priuilegii, nec non ordinum, locorum, nominum priorum, cognominum, & dignitatum, ob verba illa, Etiam continencibus, quod excommunicari, &c. idque merito, tum quod nemo potest eam sibi legem dicere, a qua discedere non liceat, tum quod Rom. Pontifex non potest eximere quem a sua potestate, quo minus illum censuris afficere possit, esset enim hic acephalus.

2 Secundo loco † regula hæc locū habet, ut. s. hac Bulla comprehendantur eam offendentes, esto

con-

consuetudines etiam immemorabiles sint, vt. s. censuris irretiri huiusmodi non possint, ob verba illa, Nec non consuetudinibus etiam immemorabilibus, nam consuetudines huiusmodi, quarum memoria non extat, vim pacti, privilegii, ac tituli habent, vt dixit Glos. in c. Super quibusdam. §. praterea. in verficu. non extat memoria, & ibi Abb. num. 8. de verbor. sign. & Ias. in leg. quo minus. numer. 96. ff. de sum.

3 Tertio regula hęc locum habet, ut Bulla hęc comprehendat offendentes quoscumque, etiam si se pręscriptisse assererent longissimis pręscriptionibus, ne litteris huiusmodi comprehenderentur, ob verba illa, Ac pręscriptionibus quantumcunque longissimis, hęc autem sunt, quarum initii memoria in contrarium non extat, & multum operantur, ut sensit Fel. in Rubr. de pręscript. num. 8. ver. Fallit tertio, & in cap. cum officii, eod.

4 Postremo regula hęc locum habet, vt Bullam hanc offendentes per ipsam coerceantur, esto asserant obseruantias esse scriptas, vel non scriptas, quibus nituntur probare se his litteris non comprehendi, ob verba illa, Et aliis quibuslibet obseruantis scriptis, vel non scriptis.

Nulla ratione igitur se tueri quis potest, quo minus hanc Bullam offendens ipsius pœnis non coerceatur.

Et ex his habemus amplificationes ad prædicta omnia, ut scilicet Bullam offendentes in censuras ipsius incidant.

Primum privilegium quodcumque quis habeat. Item quæcumque consuetudo extet. Tertio quamuis præscriptio longissima intercesserit.

Postremo, esto essent aliæ obseruantia, his enim non obstantibus tamen offendentes in pœnas Bullæ incidunt.

Excipio tamen, ubi Rom. Pontifex huic clausulæ derogaret, id enim potest. arg. ea. proposuit. de concess. præb. Sed de hoc capite satis, ad aliud veniamus.

*De modis, quibus ad notitiam omnium
Bulla hęc ueniat.
Cbp. VI.*

Vt verò præsentis nostri processus ad publicam omnium notitiã facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes valuis Ecclesiæ Sancti Ioannis Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe appendi faciemus, ut ijs, quos processus huiusmodi concernunt, quod
ad

ad ipsos nõ peruenierint, aut quod ipsos ignoraue-
rint, nullam possint excu-
sationem pretendere, aut
ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Insuper, vt processus ipsi, & præse-
tes litteræ, ac omnia, & singula in eis cõtenta eo fiant notiora, quo in ple-
risque ciuitatibus, & lo-
cis fuerint publicata, vni-
uersis & singulis Patriar-
chis, Primatibus, Archi-
episcopis, Episcopis, & lo-
corum ordinariis, & præ-
latis vbilibet constitutis,
per hæc scripta committi-
mus, & in virtute Sanctæ
obedientiæ directè præci-
piendo mādamus, ut per
se, vel alium, seu alios præ-
sentes litteras, postquam
eas receperint, seu earum

habuerint notitiam, se-
mel in anno, aut si expe-
dire viderint, etiam plu-
ries in Ecclesiis suis, dum
in eis maior populi mul-
tudo ad diuina conue-
nerit, solemniter publi-
cent, & ad Christi fide-
lium mentes reducant,
nuncient, & declarent.

S V M M A.

- 1 *Lateranensis Ecclesia omnium Ecclesia-
rum totius orbis princeps est.
Eius clerici alijs præcedunt.
A Constantino Imperatore Saluato-
ri fuit dicata.
Cur sic nominata.*
- 2 *Basilica Principis Apostolorum de Vr-
be est Ecclesia Sancti Petri in Vatica-
no Monte.*
- 3 *Bulla hæc cur in ualuis prædictarum
Ecclesiarum affixa fuerit.*

CApit hoc in duas partes di-
uiditur, secunda pars incipit
ibi, ut processus. In prima parte,
quo Bulla hæc, & in ipsa conten-
ta ad omnium aures, & notitiam
perueniant, vt in duabus principi-
bus Ecclesiis vrbis hi processus,
ac litteræ affigantur, se curaturum
Rom. Pont. pollicetur, quam rem
vt dilucidiorẽ habeamus, tria
cx-

plicanda sunt. Primum, Ecclesia Lateranensis quanam sit. Item, quæ Basilica Principis Apostolorum. Postremo, cur harum Ecclesiarum valuis hanc Bullam affigi velit.

1 Quo ad primum igitur Ecclesia Lateranensis est Ecclesia Sancti Ioannis. Hæc Ecclesia principem locum inter omnes Ecclesias tam vrbs, quam orbis tenet, & omnium Ecclesiarum, etiam Basilicæ Sancti Petri vrbs Romæ caput est, vt declarauit, ac definiuit Grego. xi. in Bulla incip. Super vniuersas orbis Ecclesias. lata Auinioni decimo Cal. Februarii Pontificatus sui anno secundo, eandem comprobauit Pius V. per Bullam incip. Infirma, lata Romæ 1569. calend. Ianuarii, Pontif. sui anno Quarto. Quare clerici, & canonici eius Ecclesiæ tam in publicis supplicationibus, quæ fiunt eūdo, quam in aliis, præcedunt clericis, ac canonicis Ecclesiæ Sancti Petri, vt per eandem Bullam Pius V. declarauit. Item est propria Sedes Rom. Pontificis inter alias vrbes, & ob id possessionem sui Pontificatus accepturus Roma. Pontifex creatus, eandem Ecclesiam addit, vt consuetudo declarat, vt habetur in Bullis proximè citat. Fuit autem constructa ex suo Palatio a Constantino Imperatore, & Saluatori dicata, posteaquam lepra diuinitus liberatus est, & Baptismum suscepit, vt habetur in eadē Bulla Greg. xi. & facit c. constan-

tinus. 2. distin. 86. Dicitur est autem Ecclesia Lateranensis, quoniam in eo loco constructa est, vbi olim erat Palatium Lateranensium clarissimæ apud Romanos familiæ, vt habetur in Lexicon, in verb. Lateranensis. Frequentatur demum Ecclesia hæc plurimum ob sanctorum reliquias plurimas, quæ ibi habentur, quæ omnia cognosci possunt ex libello eo inscripto Mirabilia Romæ.

2 Quo ad secundum † Basilica Principis Apostolorum de Vrbe est Ecclesia Sancti Petri in Vaticano, quæ & ipsa celeberrima est. Idcirco autem in Vaticano dicitur, quoniam in Vaticano Colle sita est, nominatus est autem collis ille Vaticanus, quoniam eo Roma. Populus vatum responso expulsus Hetruscis positus sit, vel a Vaticiniis, quæ haberi solebant, vide tamen de hoc Lexicon in ver. Vaticanus.

3 Quo ad tertium † idcirco valuis Ecclesiarum affigi Bullam voluit, quoniam Ecclesiæ huiusmodi ob earum dignitatem, ac sanctitatē omnium aliarum maximè frequentantur, & ob id ad notitiam hominum facile venire potest. His præmissis iam habemus, quamobrè in his locis affigi Bullam hanc Roman. Pontifex velit, & quæ loca hæc sint, sed de hac parte satis, ad alteram veniamus.

Verf. Insuper, vt processus ipsi, & præfentes litteræ, ac omnia, et fingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuersis, & fingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum ordinariis, & Prælatiſ vbilibet conſtitutiſ per hæc ſcripta committimus, & in virtute Sanctæ obediētiaſ diſtrictè præcipiendo mandamus, vt per ſe, vel alium, ſeu alioſ præſentelſ litteraſ, poſtquam eaſ receperint, ſeu earum habuerint notitiã, ſemel in anno, aut ſi expedire viderint, etiã plurielſ in Eccleſiſ ſuiſ, dum in eiſ maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolènter publicent, & ad Chriſti fidelium menteſ redu-

cant, nuncient, & declarent.

S V M M A.

- 1 In virtute Sanctæ obediētiaſ præceptū quid ſignificet, & operetur.
- 2 Publicationiſ ſolemnis huiuſ Bullæ forma quanam ſit.
- 3 Publicare hanc Bullam Eccleſia antiſtiteſ, Patriarche, Archiepſcopi, Epſcopi, & huiuſmodi ſolènter in ſuiſ Eccleſiſ debent, & quotieſ, & quinã excuſentur ab obligatione.

IN hac parte præcipit Rom. Pōtifex, quo notior hæc Bulla fiat omnibuſ Eccleſiaſ præſidib. & Prælatiſ, vt in ſuiſ Eccleſiſ ſolènter eã publicent, ac declarēt. Verū, quo rem hanc abſolutam magiſ habeamuſ, duo præmittenda ſūt. Primum, quoniam in virtute Sanctæ obediētiaſ hoc illiſ præcipit, quid præceptum hoc operetur. Deinde, quoniam ſolemnis publicatio vt fiat, præcipitur, ſolemnis publicatio hæc quanam ſit.

- 1 Quo ad primum igitur ¶ quid nam operetur præceptum illud in virtute Sanctæ obediētiaſ, variaſ hac de re DD. ſententiæ ſunt, nam alii volunt pœnam priuationiſ eſſe, alii peccatum infidelitatiſ, vt ait Glo. in ca. dolenteſ. de celebr. Miſſ. & Pau. Fulch. de viſit. & regimin. Eccleſi. c. 31. nu. 8. li. 1. Ego autem, quoniam inobediētiaſ graue peccatum eſt. arg. c. 2. de

ma.

mai. & obed. ob eam rem nō obedientes primum peccare mortifere sentio: deinde, ex quo nulla pœna proposita certa est ad arbitriū Rom. Pont. puniri posse. arg. c. de causis. de off. deleg. & l. r. ff. de iudelib.

2 Quo ad secundum qua forma solemnibus publicatio fiat, dico hac forma faciendam esse, Episcopus Pontificiis vestibus indutus cum mitra, & Baculo assistentibus ipsi aliis clericis, & sacerdotibus clericilibus indutis, cereo accenso præsente populo Bullam publicabit, vel alius de eius mandato ipso præsente, ac deinceps publicata campana breuiter pulsabitur, & cereus in terram proiectus pedibus conculcabitur. arg. Clem. r. §. & quia, de pœn. & extrauag. incip. fidelis, & stolidæ. de fur. & sic etiam Roma. Pont. solemniter in die iouis sancto publicare consuevit, campanæ sono excepto. His præmissis iam regulam ponamus.

3 Ecclesiæ prælati ergo siue Patriarchæ, siue Archiepiscopi, siue Episcopi, vel alii Ecclesiæ Antistites in suis Ecclesiis Bullam hanc solemniter, dum maior populi frequētia aderit, publicabūt, vel per se, vel per alios.

Item non tantum semel in annum, verum etiam & sæpius, si id expedire animaduertent, ob verba illa semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries.

Excipitur tñ, vbi Episcopus titularis tantum esset, & sic Ecclesiam non

haberet, nam ex quo Ecclesia caret, & populo, & ob id Bullæ verba ipsi non conueniunt, ergo nec dispositio. arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect.

Postremo excipiuntur alii clerici, qui iurisdictionem non habent, nam Bulla solum de his loquitur, nam prælatorum nomine hi solū comprehenduntur, qui iurisdictionem habent, vt dixit Abb. in c. cū ab Ecclesiarum. de off. or. non igitur simplices parochi ad hoc tenentur, nā si & ipsos obligare voluisset, eorum mentionem fecisset, sicut fecit in sequenti Capite, Nec non rectores, ceterique curam animarum exercentes.

Atqui, an qui contra hanc Bullam venerint, eam probabiliter ignorantes, esto valuis dictarum Ecclesiarum affixa sit, & alibi etiā publicata, an inquam in pœnas ipsius incident? Hanc questionem in prima parte huius operis absoluiimus: Sed iam ad aliud caput veniamus.

De personis, quæ penes se hanc Bullam habere debent. Cap. VII.

Cæterum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, aliique locorum Ordinarii, & Ecclesiarum prælati, nec nō Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac

presbyteri seculares, & quorumuis ordinum regulares, ad audiendas peccatorum cōfessiones quauis auctoritate deputati, transumptū litterarū penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant. Volentes earundem præsentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, & sigillo iudicis ordinarii Romanæ curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

S V M M A.

1 Bullam hanc habere debent omnes animarum curam habentes.

Patriarchæ.

Archiepiscopi.

Episcopi.

Abbates.

Parochi.

Vicarii perpetui.

Cappellani.

Sacerdotes tam regulares, quam seculares ad sacramentum poenitentiae administrandum admissi.

2 Bullam hanc quinam habere non tenentur.

Caput hoc diuiditur in duas partes, quarum secunda incipit ibi, Volentes eorundem. De prima igitur primo agamus, in qua numeratur personæ, quæ Bullam hanc penes se habere, ac percipere eam debent, quam rem ut dilucidiorē habeamus, regulam more nostro ponamus.

1 Omnes igitur animarum curam habentes Bullam hanc penes se habere debent, ut colligitur ex prima parte huius Capituli. Nam primo ipsam habere debent Episcopi, siue Patriarchæ, siue Archiepiscopi, siue simplices Episcopi sint, ob verba illa Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, (etenim quadripartiti Episcoporum gradus sunt, ut habetur in c. 1. d. 2 r. §. Episcoporum.) Item alii locorum ordinarii, & Ecclesiarum prælati. (Hi vero sunt Episcoporum Vicarii, Abbates, & huiusmodi.) Tertio parochi, ob verba illa Nec non rectores. Quarto cæteri curam animarum gerentes, ob verba illa Ceteri.

terique curam animarum exercētes. (Hi vero sunt Vicarii perpetui, qui & ipsi parochorum vicem gerunt, & in multis eodem iure cēsentur, quo ipsi parochi, vt habetur in Clem. unic. de offi. Vicar.) Item Capellani, nam & hi curam animarum habent. Postremo sacerdotes alii tam seculares, quam regulares ad sacramentum penitentiaē administrandum admissi, ob uerba illa, Ac presbyteri seculares, & quorumuis ordinum regulares ad audiendum peccatorum confessiones quauis auctoritate deputati. Hi quoque igitur Bullam hanc habebunt, a quocūque ad audiendas penitentias admissi sint. Si ergo Bullam hanc prædicti habere debent, ergo qui curam animarum gerunt, ipsam habebunt, nam hi omnes animarum curam gerūt, ut per se patet.

Item quoniam uerba cum esse & u sunt intelligenda, argu. l. 1. ff. quod quisq; iur. ob eam rem oportet, ut etiam eius uim, & sententiā norint, id quod fit eam legendo, & quid uelit percipiendo, & ob eam rem uult Roman. Pontif. ut eam legant, & percipiant, ob uerba illa, Easque diligenter legere, & percipere studeant. Non igitur sat est eam habere, ac legere, qđ summa ratione factum est, nam, cum contingat penitentes ad ipsos uenire, qui his censuris irretiti sint, a quibus absolueri nequeunt, ut habetur in Cap. 2. huius tertie partis, & non absoluti sacramenti pe-

nitentiaē absolutionis participes esse non possunt. arg. ca. nuper. de sentent. excomm. & ut nos egin. us abundē in tractatu nostro de censuris, ob eam rem ne clauium auctoritate abutantur, & penitentes decipiantur, iure præceptum est, ut Bullam hanc apud se habeant, diligenter legant, ac percipiant.

2. Excipiuntur tamē, ¶ qui curam animarum non habent, nam hi, uel Episcopi, uel sacerdotes sint, eam apud se habere non coguntur, nam ex quo de curam animarum habentibus Bulla loquitur, ergo secus de aliis. arg. l. cum prætor. ff. de iud. & capitul. non ne. de præsumpt. etenim cessat ratio, quamobrem ipsi eam habere debent, & ob id & dispositio. argu. ca. cum cessante. de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron.

Postremo excipiuntur, qui etiā curam animarum habent, sed nō dum sacerdotes sunt, nam ex quo sacramenta administrare nequeunt, periculum prædictum, & ratio in ipsis locum non habet, ergo nec Bulla.

Atqui an ipsam non habentes mortiferè peccent? Ego censo mortiferè hos peccare tum quod Bulla imperandi modo utitur, dum inquit Habeant, & studeant, & res grauis hæc est, tum quod non solum uult, ut habeant hanc Bullam penes se, uerum etiā ut studeant diligenter eam legere, & percipere, quæ uerborum

mul,

multiplicatio hæc omnino Rom. Pontificem voluisse ostēdit, & sic præceptum esse, & ob id ei parendum, alioquin peccant. argu. c. 2. de maio. & obe. Sed de prima parte satis, ad alteram veniamus.

Vers. Volentes earundē presentium transumptis, etiā impressis notarii publici manu subscriptis, & sigillo iudicis ordinarii Romanæ curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica munitis, eandē prorsus fidem in iudicio, & extra illud locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetuer, si sēt exhibitæ, uel ostensæ.

S V M M A.

1 *Exempla deprompta ex Bulla, etiam si impressa non sint, fidem faciunt, modo manu publici notarii subscripta sint, & signo iudicis Romanæ Curie, uel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constituta munita.*

1 **I**N hac parte vult Rom. Pont. ut fides adhibeatur tam in iudicio, quam extra illud & ubique locorum exemplis depromptis ex

ipsa Bulla, etiam si impressa non sint, modo duo adsint. Primum subscripta manu publici notarii sint. Deinde signo iudicis ordinarii Romanæ curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ signata, ut habetur in vers. Quare si quis assereret in excōicationem aliquam huius Bullæ incidisse ob noui vectigalis impositionem, cum id non posset, si negaret in hoc casu excommu. lata esse, producens exemplum huius Bullæ coram iudice munitum, ut dixi, conuictum talem habebitis. Sed de hoc satis, ad postremum caput veniamus.

De pena frangentium hanc Bullam, veb contra ipsam uenientium.

Cap. VIII.

Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, renouationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare

pra-

præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ, &c.

S V M M A.

- 1 Bullam hanc offendi quot modis contingat.
- 2 Indignatio Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli, quæ pœna sit.
- 3 Bulla hæc cur tot nominibus appellatur.
- 4 Indignationem Omnipotentis Dei habent, qui hanc Bullam offendunt.
- 5 Auctoritatem Rom. Pontificis negās, vt hæreticus punitur.

In hoc capite imponitur pœna ijs, qui contra hanc Bullam veniunt, quæ est indignatio Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum contra se. Verum quo rem hanc dilucidiorē habeamus, præmittenda tria sūt. Primū, quot modis contingat Bullam hanc offendi. Deinde, indignatio Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli, quæ pœna sit. Tertio, cur tot nominibus Bullam hanc appellet Rom. Pontifex.

1 Quoad primum igitur ¶ tribus modis contra hanc Bullam veniri concludo.

Primum frangendo ipsam, &

conscindendo. Deinde contra ipsam faciendo, s. delictis committendis, quæ per Bullam prohibita sunt. Tertio negando Rom. Pontificem hæc facere posse, vt hæc per se patent.

2 Quo ad secundum, ¶ Indignatio omnipotentis Dei, & Apostolorum id operatur, & hanc pœnam infert, quoniam Dei gratia priuatur, nam Deus Optim. & Maxim. & Sancti Apostoli nemini indignantur, nisi ob mortiferum peccatum, quia igitur contraueniendo quis mortiferè peccat, mortiferum autem peccatū priuat quæ gratia diuina, ob eam rem indignationem prædictorum incurre re hunc ait, atque sic in simili dixit Rebuff. in Prax. benefi. Forma, & declaratio nou. prouis. in clausula. Nulli ergo hominum. Ego autem præterea.

3 Quo ad tertium ¶ paginam hanc multis nominibus nominat, quoniam multa in ipsa decernit.

Nam primo appellat paginam excommunicationis, quoniam per ipsam excommunicat.

Secundo anathematis, quoniam anathema fert, vt habetur in initio ferè omnium capitum secundæ partis.

Tertio interdicti, quoniam etiã interdicit in Capite secundo secundæ partis vers. Vniuersitates.

Quarto innouationis, quoniam innouat decreta quædam antiqua, vt hñ in Capite Decimo octauo secundæ partis, uer. Innouantes.

Quin-

Quinto innodationis, quoniã innodat excommunicatione in tertio Capite. 3. par. incip. Quod si forte.

Sexto declarationis, & protestationis quoniam declarat, & protestatur quãdam in Capite Quarto incip. Declarantes. par. 3.

Septimo sublationis, & reuocationis, quoniam reuocat, & tollit quãdam in Capite quarto, incip. Quã omnia. 3. par.

Octauo commissionis, & mandati, quoniam mandat, & ordinat in Capite quinto, versi. Insuper & processus. 3. par.

Nonò voluntatis, quoniam in ipsa ait se uelle durare hos processus etiam post mortem, in ca. Primo. 3. par. inci. Volentes. Item se uelle fidem adhiberi exemplis huius Bullæ signatis in Cap. septimo. 3. par. His præmissis, iam rem aggrediamur, & regulam ponamus.

4 In indignationem igitur † omnipotentis Dei incidunt, quicunque hanc Bullam offendunt, uel eam frangendo, uel contra ipsam faciendo, uel Rom. Pontificem id non posse negando, tot enim modis Bullæ contraueniri præmissi-

mus.

Item in eandem indignationem, idest in peccatum mortiferum incurrit, qui alicui ex nouem prædictis contrauenit, nã sic ipse in Bulla id uult.

Tertio contraueniens ipsi Bullæ, quo ad prohibita delicta, in excommunicationes iam dictas incidit, & penas, ut uidimus.

5 Postremò † negans auctoritatẽ Rom. Pont. ut hæreticus punitur, atque sic in simili dixit Glo. in generali. in uerb. in hibemus, & ibi DD. de elect. libro 6. & Rebuff. in Prax. benefi. Forma, & declaratio nouæ prouis. in clausula Nulli ergo hominum, ibi. Imo si quis non obtèperet, ac deniq. prædicti omnes arbitraria pœna puniuntur. Quicquid dixerunt DD. citati a Rebuff. in eadem clausula, qui priuationem beneficii significari existimarunt per eam clausulam Indignationem omnipotentis Dei, & Apostolorum, quod probabili ratione nulla nititur. Sed de Bulla Censuræ Domini hætenus, iam ad explicandos alios casus Romano Pontifici reseruos transseamus, id quod Deo adiuuante prope diem præstabimus.

F I N I S.